

**Ortaokul Öğrencilerinin Bilgiye Erişim Aracı Olarak İnternete Yaklaşımları:
Betimleyici Bir Çalışma**

**Approaches of Middle School Students to Internet as an Information Access Tool:
A Descriptive Study**

Halise Şerefoğlu Henkoğlu

Gazi University, Turkey

serefogluh@yahoo.com

Ahmet Mahiroğlu

Gazi University, Turkey

amahir@gazi.edu.tr

Hafize Keser

Ankara University, Turkey

keser@ankara.edu.tr

Öz

Bu çalışma, ortaokul öğrencilerinin bilgi kaynağı olarak internete yaklaşımlarının, bilgi arama sürecinde internetin sunduğu üstünlüklere ilişkin düşüncelerinin, internet ortamında bilgi ararken karşılaştıkları problemlerin ve elde ettikleri bilgiyi kullanma sürecinde kaynak gösterme özelliklerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiş nitel bir çalışmadır. Çalışmanın amacını gerçekleştirmek için ortaokul beşinci ve altıncı sınıf öğrencileri seçilmiştir. Araştırmanın gerçekleştirildiği ortaokulda öğrenim gören öğrencilerden çalışmaya katılmayı kabul eden 165 öğrenciye 10 adet açık uçlu sorudan oluşan bir form uygulanmış ve elde edilen veriler içerik analizi tekniğinden yararlanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizi sonucunda; öğrencilerin interneti bir bilgi kaynağı olarak nasıl değerlendirdikleri, bilgiye erişiminde internetin sunduğu üstünlükler ve karşılaşılan problemler, öğrencilerin bilgi arama sürecinde internette tercih ettikleri öncelikli kaynaklar ve öğrencilerin kaynak gösterme özellikleri ve kaynak gösterme konusundaki farkındalıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen bulgular öğrencilerin bilgiye erişimde interneti öncelikli olarak tercih ettiklerini; interneti kolay ulaşılabilen, bilgiye daha hızlı ve rahat bir şekilde erişim olanağı sağlayan ve aranan her türlü bilginin bulunabileceği bir ortam olarak algıladıklarını; internetin sunduğu üstünlüklerin yanı sıra bilgiye erişimde bireyden ve ortamdaki kaynaklanan birtakım problemleri de beraberinde getirdiğini ve öğrencilerin internetten bulunan bilgileri ödevlerinde kullanırken kaynak belirtme konusunda yeterli bilince sahip olmadıklarını ortaya koymaktadır.

Anahtar Sözcükler: *İnternet, bilgi arama, bilgi okuryazarlığı, ortaokul öğrencileri, arama motoru*

Abstract

The aim of this study is to determine the middle school students' approaches to the internet as an information tool, the advantages of the internet while searching information, what kinds of problems students encounter searching information on the internet, and their referencing patterns. The study was designed in the form qualitative research. Fifth and sixth grade students from one state school were selected to achieve the objective of the study. A form consisting of ten open-ended questions were conducted to a total of 165 students, who were volunteers to participate in the study. The data obtained from the study was analyzed using the content analysis. With the analysis of data, it was aimed to determine middle school students' approaches to internet as an information tool, what they think about the advantages internet provide them while accessing information, what kinds of problems they encounter while searching for information on the internet and their awareness of referencing while using the information. The results show that middle school students prefer the internet as the first information source to the other sources, and perceive the internet as an up-to-date and easily accessible information source where they could find any kind of information they need. However, in addition to the perceived benefits, the internet causes many problems for the students in accessing information, too. When presenting the obtained information as a research product, students usually tend to cite the internet resources from which they gather information. However, this does not mean that students are aware of the ethical issues. Students cite the internet resources in their research products because they are usually instructed to do so and citing seems to be an obligation for them.

Keywords: *Internet, information seeking, information literacy, middle school students, search engine*

Giriş

Bilgi ve iletişim teknolojileri alanında yaşanan hızlı değişim ve gelişmelere bağlı olarak internet teknolojileri de hızlı bir şekilde yenilenmekte ve internet ortamında sunulan içerikler hem çeşit hem de miktar olarak katlanarak artmaktadır. Yaşanan bu hızlı değişim ve gelişmelere paralel olarak gün geçtikçe kullanıcıları için daha cazip bir hale gelen internetin kullanıcı sayısı da artmaktadır. Ayrıca internet kullanıcıları, kendilerine sunulan ve sınırsız olarak nitelendirilebilecek içerikleri keşfedebilmek için internet kullanımına ayırdıkları süreyi de zaman içerisinde arttırma eğilimi göstermekte ve internet ortamında gerçekleştirdikleri faaliyetlerin niceliği de gün geçtikçe artmaktadır.

Farklı amaçlar doğrultusunda her yaştan kullanıcıya hitap eden internet teknolojileri kullanıcılarına sunduğu diğer üstünlüklerin yanı sıra sahip olduğu zengin içerik ile günümüzün vazgeçilmez bir bilgi kaynağı haline gelmiştir. Günümüzde giderek daha fazla bilimsel çalışmada internet ortamındaki elektronik kaynaklara atıf yapılmakta ve bu kaynaklar birçok bilimsel çalışma için temel kaynak niteliği taşımaktadır. Üniversite öğrencilerinden ilk

ve orta öğrenim düzeyindeki öğrencilere kadar farklı yaş gruplarından her bireyin internet ortamındaki bilgi kaynaklarına daha sık başvurur olduğu son dönemlerde pek çok kişi için internet ortamındaki elektronik kaynakları bilgi ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla kullanmak bir alışkanlık haline gelmiştir (Kurbanoglu, 2002). Bu durumun arkasında yatan gerçeği ise bilgi çağının bir getirisi olarak günbegün artan bilgi miktarı ile ilişkilendirmek mümkündür. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı değişim ve gelişimin doğal bir sonucu olarak üretilen bilgi; her yıl bir önceki yıla kıyasla %30 oranında artmakta ve dolayısıyla her üç yılda bir üretilen bilgi miktarı iki katına çıkmaktadır. Bu durumda bir yılda üretilen büyük miktarlardaki bilgiyi kitaplarda, dergilerde ya da benzeri basılı kaynaklarda ve bu tür kaynakların tutulduğu klasik kütüphanelerde saklamak mümkün değildir (Kocabıçak, 2012). Bu durumun doğal bir sonucu olarak günümüzde dijital bilgi kaynaklarının hâkimiyetinin yaşandığı bir çağa tanıklık edilmektedir. Basılı bilgi kaynakları hâlâ kullanılmasına rağmen, günümüzde üretilen bilgilerin çok küçük bir miktarı basılı ortamda saklanmaktadır. Teknolojinin sunduğu imkânlar doğrultusunda dijital ortamda üretilen bilgi miktarı ise her geçen gün hızla artmaktadır (Lyman ve Varian, 2000).

Artan bilgi miktarına bağlı olarak bilgi kaynaklarının basılı kaynaklardan ve klasik kütüphanelerden elektronik kaynaklara ve internet ortamına taşınmasıyla birlikte internetin günümüzde her yaşta birey için daha cazip bir bilgi kaynağı haline gelmesi ise kaçınılmazdır. Özellikle doğduğu andan itibaren neredeyse hayatının her alanında interneti aktif bir şekilde kullanan günümüzün genç bireyleri ve çocukları için internet, diğer bilgi kaynakları ile karşılaştırıldığında başvuru alan ilk ve belki de tek bilgi kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır (Bilal, 2012; Kurbanoglu, 2002; Madden, Ford, Miller ve Levy, 2006; Sakarya, Tercan ve Çoklar, 2011; Yolal ve Kozak, 2008). Bu durum, bu kadar çok kişi ve özellikle de genç kuşakta yer alan bireyler tarafından bilgi ihtiyacının giderilmesi amacıyla öncelikli olarak başvuru alan internetin; bu bireylerin bilgi gereksinimlerini, bilgi arama davranışlarını ve bilgi okuryazarlığı becerilerini nasıl etkilediği sorusunu akla getirmektedir.

Yapılan bilimsel çalışmalar, internetin günümüzde birçok birey için öncelikli bilgi kaynağı konumuna gelmesine ve bireylerin bilgi arama davranışlarında köklü değişimlerin yaşanmasına neden olmasına rağmen bilgi arama ve kullanma sürecine ilişkin birtakım sorunları da beraberinde getirdiğini göstermektedir. Özellikle erken yaşlardan itibaren teknoloji ile iç içe yaşayan ve günlük yaşamlarında neredeyse her etkinliği bu teknolojileri kullanarak gerçekleştiren günümüzün genç bireyleri ve çocukları, bilgi arama ve kullanma

sürecinde internet kaynaklarını kullanırken çeşitli problemler ile karşı karşıya gelmektedirler. İnternet ortamında istenilen bilgiye ulaşmak için hangi kaynakların tercih edileceğine ilişkin kararın verilmesi ve bu kaynaklara ulaşabilmek için uygun sorgu ifadelerinin oluşturulması; ulaşılan bilgi kaynağının güvenilirliğine, bilginin doğruluğuna, geçerliliğine ve güncelliğine ilişkin kararın verilmesi; araştırma sonucunda elde edilen bilgilerin eleştirel bir bakış açısı ile değerlendirilerek ihtiyaç duyulan bölümlerinin kullanılması; farklı kaynaklardan ulaşılan bilgilerin analiz edilerek amaç doğrultusunda bir sentezinin yapılması ve ulaşılan bilgi ile ihtiyacının karşılanıp karşılanmadığına ilişkin kararın verilmesi gençlerin ve çocukların bilgi arama ve kullanma sürecinde en fazla sıkıntı yaşadıkları alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Wolcott (1998) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada ilköğretim yedinci sınıf öğrencilerinin internet ortamında araştırma yaparken kullandıkları bilgi arama tekniklerinin keşfedilmesi amaçlanmıştır. Nitel bir çalışma olarak yürütülen çalışmada odak noktası olarak; bilgi problemlerini çözme sürecinde öğrencilerin internet ortamında göstermiş oldukları bireysel bilgi arama davranışları ve stratejileri üzerinde durulmuştur. Araştırmanın sonuçları; örnekleme yer alan bütün öğrencilerin internette bilgi arama sürecinde ufak farklılıklar ile birlikte benzer davranışları sergilediklerini göstermektedir. Sonuçlar öğrencilerin; bir araştırma planı oluşturmaksızın bilgi arama sürecine doğrudan başladıklarını ve süreçte genel itibarıyla deneme yanılma yoluyla ilerlediklerini göstermektedir. Ayrıca, öğrencilerin arama yaparken anahtar kelimeleri belirleme ve anahtar kelimeleri kullanarak arama sonuçlarını sınırlandırmada problem yaşadıkları, gereksinim duydukları bilgiye biran önce ulaşma istediği ile bilgi arama sürecinde aceleci davrandıkları ve elde ettikleri bilginin kaynağını ve niteliğini sorgulamadan kullandıkları elde edilen diğer sonuçlar arasında yer almaktadır. Wolcott (1998), çalışmasından elde edilen sonuçlara bağlı olarak erken yaşlardan itibaren çocuklara araştırma yapma becerilerinin ve doğru bilgi arama davranışlarının kazandırılmasının önemini vurgulamaktadır.

Guinee (2004) tarafından yapılan bir başka çalışmada ilk ve orta dereceli okullarda öğrenim gören (K-12) öğrencilerin internette bilgi arama uygulamalarına yönelik araştırma tabanlı bir süreç modeli geliştirilmiş ve geliştirilen bu model aracılığıyla öğrencilerin internette bilgiyi nasıl aradıklarına, eriştikleri bilgiyi nasıl değerlendirdiklerine ve kullandıklarına ilişkin açıklamalarda bulunulmuştur. Söz konusu çalışmada öğrencilerin en çok araştırma sorularını oluşturmakta sıkıntı yaşadıkları vurgulanmış ve yanlış formüle edilen araştırma sorularına bağlı olarak ya çok geniş kapsamlı ya da sınırlı sayıda sonuç ile karşı karşıya kaldıkları ifade edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin, arama sürecine genellikle daha önceden kullandıkları ya da

bilinen web sitelerini ziyaret ederek başladıkları, daha sonra ise sürece arama motorlarını kullanarak devam ettikleri belirtilmiştir. Öğrencilerin anahtar kelime ve sorgu ifadelerini oluşturmakta sıkıntı yaşadıkları ve bu durumun nedenleri arasında öğrencilerin mevcut bilgi düzeyleri, dil becerileri ve bilgisayar kullanma deneyimleri gibi etkenlerin yer aldığı araştırmada vurgulanan sonuçlar arasında yer almaktadır. Ayrıca araştırmada, öğrencilerin internette elde ettikleri bilgiler için çalışmalarında kaynak belirtmedikleri ve interneti kullanarak araştırma yapma sürecini sadece bilgiyi arama olarak algulamalarına bağlı olarak çok az sayıda öğrencinin bulduğu içeriği kullanarak orijinal çalışma ürünleri oluşturabildikleri ifade edilmektedir. Guinee (2004); çalışmasında öğrencilere internette bilgi arama stratejilerini uygulayabilecekleri gerçekçi öğrenme fırsatlarının sunulmasının gerekliliğini vurgulamış ve bunun ancak internette bilgi arama becerilerine ilişkin uygulamaların bütün okul öğretim programı ile bütünleştirilmesi ile mümkün olabileceğini belirtmiştir.

Neset (2008) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada ilköğretim düzeyindeki öğrencilerin dersleri kapsamında verilen proje ödevleri için gereksinim duydukları bilgiyi elde ederken nasıl bir süreç izlediklerinin ortaya konulması ve bu süreçte karşılaştıkları sorunların keşfedilmesi amaçlanmıştır. Eğitsel bir bağlam içerisinde öğrencilerin bilgi aramaya ve kullanmaya yönelik davranışların ile birlikte öğrencilerin bilgi gereksinimlerini gidermek için basılı ve dijital bilgi kaynaklara yönelik tercihlerinin de araştırıldığı çalışmada; ilköğretim üçüncü sınıf düzeyinde 12 gönüllü öğrenci ile nitel bir çalışma yürütülmüştür. Araştırmada gözlem, görüşme ve anket teknikleri ile elde edilen verilerin analizi sonucunda; öğrencilerin hem basılı bilgi kaynaklarını hem de internet vb. dijital bilgi kaynaklarını kullanırken çeşitli problemler yaşadıklarını gösteren bulgular elde edilmiştir. Basılı bilgi kaynaklarını kullanırken öğrenciler genellikle aradıkları bilgiyi bulmakta zorlanırken; dijital ortamda daha farklı problemler ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Araştırma sonuçlarında; bilgi arama sürecinden önce stratejik bir plan oluşturamama, sorgu ifadelerini belirleyememe ve ulaşılan bilgiden ihtiyaç duyulan bölümleri seçememe öğrencilerin dijital ortamda yaşadıkları başlıca problemler olarak vurgulanmaktadır. Ayrıca, öğrencilerin bilgi ve beceri eksikliğinden kaynaklanan bu sorunların yanı sıra öğrencinin kontrolü dışında olan bazı etkenlerin de hem basılı hem de dijital ortamda bilgi arama sürecine ilişkin birtakım sorunlar oluşturduğu vurgulanmıştır. Özellikle arama motorlarının tasarımı, öğrencilerin gelişim seviyesine uygun web sitelerinin eksik olması ve internet ortamındaki filtreleme sistemlerinin yetersiz olması; öğrencilerin bilgi arama sürecini zorlaştıran etkenler olarak değerlendirilmektedir. Öğrencilerin erken yaşlardan itibaren interneti bir bilgi kaynağı olarak kullanmaya

başladıklarının ve bu durumunun gelecekte de artarak devam edeceğinin öne sürüldüğü araştırmada Nasset (2008); öğrencilerin erken yaşlardan itibaren bilgiyi bulma, değerlendirme ve kullanma becerilerini geliştirmelerini sağlayan eğitim programlarının geliştirilmesini önermiştir. Araştırmada ancak öğrencilerin bu temel becerileri erken yaşlarda öğrenmeleri durumunda kazandıkları bu becerileri daha yüksek eğitim düzeylerine taşıyabilmelerinin mümkün olacağı ve bu durumun da onları yaşam boyu öğrenme sürecine hazırlayıcı önemli bir etken olduğu vurgulanmaktadır.

Kuzu (2008) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada ise internetin; çocukluk ve gençlik döneminde bilgi edinme amacıyla sıklıkla kullanıldığı ancak, internetin bilgi edinme sürecinde sağladığı avantajların yanı sıra doğruluğu ve gerçekliği bilinmeyen birçok bilginin yer aldığı içeriği sunması, bilgi edinmede hazırcılığa yol açması vb. birçok olumsuz etkeni de beraberinde getirdiği ifade edilmektedir. İnternetin aile bireyleri ve özellikle gençler üzerindeki etkilerinin araştırıldığı bu çalışmada, internet hem ulusal hem de uluslararası çapta en çok kullanılan bilgi kaynağı olarak nitelendirilmiştir. Araştırma sonuçlarında; internetin kullanım amaçları arasında bilgi edinmenin yaklaşık %68'lik bir oran ile ilk sırada yer almasına rağmen aile bireylerinin internetten bilgi edinme sürecinde güvenlik ve etik konularında yeterli bilince sahip olmadıkları vurgulanmaktadır. Araştırmanın sonuçlarına göre; aile bireylerinin internette güvenlik ve etik açıdan tehlike oluşturabilecek içeriklere yönelik görüşleri incelendiğinde bu tür içeriklerin başında pornografi, şiddet ve terör içerikli sitelerin geldiği görülmektedir. Ancak, internetin kullanım amaçları arasında bilgi edinme ve araştırma yapmanın ilk sıralarda yer almasına karşın; aile bireylerinin hazır ödev sitelerinin beraberinde getirdiği etik sorunları göz ardı ederek bu tür siteleri en az soruna neden olduğuna inanılan içerikler arasında belirtmeleri ise dikkat çekicidir.

Konuya ilişkin alanyazında incelenen araştırmalar göstermektedir ki; bireylerin araştırma yapma ve bilgiyi kullanma beceri ve alışkanlıklarını erken yaşlardan itibaren kazanmaya başladıkları ve zaman içerisinde şekillendirdikleri gerçeği dikkate alındığında, ilköğretim çağındaki öğrencilerin değişen teknolojiler ile şekillenen bilgi arama davranışlarının ve stratejilerinin belirlenmesi onlara ileriki yaşamlarında kullanacakları bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılmasına adına büyük önem taşımaktadır. İnternetin her yaşta birey için ilk başvuru bilgi kaynağı olmasına bağlı olarak, öğrencilerin internetteki bilgi arama davranışlarının ve bilgiyi kullanma alışkanlıklarının belirlenmesi ise bu alana yönelik sağlıklı

politikaların geliştirilmesini ve eğitim içeriklerinin hazırlanmasını etkileyecek en önemli faktörler arasında yer almaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; ortaokul öğrencilerinin bilgi kaynağı olarak internete ilişkin yaklaşımlarının, bilgi arama sürecinde internetin sunduğu üstünlüklere ve internet ortamında karşılaştıkları problemlere ilişkin düşüncelerinin ve elde ettikleri bilgiyi kullanma sürecinde kaynak gösterme alışkanlıklarının keşfedilmesidir. Çalışmanın amacı doğrultusunda araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. İnternetin ortaokul öğrencilerinin bilgi arama süreçlerinde ne tür etkileri vardır?
2. Ortaokul öğrencileri internet ortamında bilgiye erişim için nasıl bir süreç izlemektedir?
3. Ortaokul öğrencileri internetin bilgi arama sürecinde kendilerine ne tür üstünlükler sağladığını düşünmektedir?
4. Ortaokul öğrencilerinin internette bilgi arama sürecinde karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
5. Ortaokul öğrencileri internet aracılığı ile eriştikleri bilgiyi kullanırken kaynak göstermeye ne ölçüde dikkat etmektedir?

Yöntem

Bu araştırma; ortaokul öğrencilerinin bilgi kaynağı olarak internete ilişkin yaklaşımlarını, bilgi arama sürecinde internetin sunduğu üstünlüklere ve internet ortamında karşılaştıkları problemlere ilişkin düşüncelerini ve elde ettikleri bilgiyi kullanma sürecinde kaynak gösterme alışkanlıklarını keşfetmeye yönelik olarak gerçekleştirilmiş nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma, algıların ve olayların kendi doğal ortamlarında gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konulabilmesi amacıyla gözlem, görüşme, doküman analizi vb. veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı ve nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmaktadır. (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 39). Nitel araştırma yöntemlerine uygun olarak desenlenen bu araştırmada öğrenci görüşlerine başvurulmuştur. Öğrencilerin görüşleri ise yazılı görüşme formları aracılığıyla elde edilmiştir.

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını, ortaokul beşinci ve altıncı sınıflarda öğrenim gören 165 (84 kız, 81 erkek) öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın gerçekleştirilmesi amacıyla amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilen bir devlet ortaokulunda beşinci ve altıncı sınıflarda öğrenim gören toplam 285 öğrenciye araştırmanın amacı ve kapsamı hakkında bilgi verilmiş ve çalışmaya katılmayı kabul eden 165 öğrenci araştırma grubuna dâhil edilmiştir.

Ortaokul öğrencileri ilköğretim beşinci ve sekizinci sınıf dâhil olmak üzere bu sınıf düzeyleri arasında öğrenim gören öğrencileri kapsamaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 28/05/2013 tarihli ve 22 sayılı kararı (TTKB, 2013) gereğince ortaokul beşinci ve altıncı sınıf düzeyinde “Bilişim Teknolojileri ve Yazılım Dersi” zorunlu ders olarak okutulmaktadır. Öğrenciler bu ders kapsamında bilgisayar ve internet teknolojilerinden yararlanma fırsatına sahip olmaktadır. Bu nedenle, araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde bu karar dikkate alınmış ve sadece bu sınıf düzeylerinde öğrenim gören öğrencilerin çalışmaya dâhil edilmesi uygun görülmüştür. Bu şekilde araştırma grubunda yer alan her öğrencinin minimum düzeyde dahi olsa bilgisayar ve internet teknolojilerini kullanıyor olmaları garanti altına alınmak hedeflenmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilere ilişkin bilgiler Tablo 1.'de sunulmuştur.

Tablo 1

Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Sınıf	Cinsiyet				Toplam	
	Kız		Erkek			
	n	%	n	%	n	%
5	45	27	49	30	94	57
6	39	24	32	19	71	43
Toplam	84	51	81	49	165	100

Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Araştırma grubunda yer alan öğrencilerinden araştırmanın amacı doğrultusunda veri toplanabilmesi amacıyla araştırmacılar tarafından 10 adet açık uçlu sorudan oluşan bir form

hazırlanmıştır. Söz konusu formun hazırlanması sürecinde öncelikle ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde öğrenim görmekte olan öğrencilerin internette bilgi arama davranışları üzerine yapılmış olan bilimsel çalışmalar incelenmiştir (Bilal, 2012; Ekici ve Özenç Uçak, 2012; Guinee, 2004; Kurbanoglu ve Akkoyunlu, 2001; Madden ve diğerleri., 2006; Sakarya ve diğerleri., 2011; Yolal ve Kozak, 2008). Konuya ilişkin yapılan alanyazın taraması sonucunda; bu alana ilişkin yapılan çalışmalarda en sık ifade edilen problem durumları belirlenmiş ve çalışma grubunda yer alan öğrencilerden hangi alanlara ilişkin verilerin toplanması gerektiğine yönelik bir değerlendirme yapılmıştır. Yapılan değerlendirme sonucunda; öğrencilerin bilgi arama davranışı üzerine gerçekleştirilen bilimsel çalışmaların dört ana tema üzerinde odaklandıkları tespit edilmiştir. Söz konusu temalar şu şekilde sıralanabilir:

1. Günümüz çocuklarının ve gençlerinin değişen bilgi arama davranışları
2. İnternetin çocukların ve gençlerin bilgi arama davranışı üzerine etkileri
3. İnternette bilgi arama sürecinde yaşanan problemler
4. İnternette edinilen bilginin kullanımında etik anlayış ve intihal algısı

Belirlenen temalara ek olarak araştırmanın amacı ve yanıtlanmak istenen araştırma soruları dikkate alınarak hazırlanan form, iki uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan formda yer alan soruları, ele alınan konuyu kapsayıp kapsamadığı ve ifadelerin açık ve anlaşılır olup olmadığı bakımından değerlendirmesi istenmiştir. Bu çalışmanın sonucunda uzman görüşleri doğrultusunda sorularda gerekli düzeltmeler yapılarak veri toplama sürecinde kullanılacak olan nihai form oluşturulmuştur.

Verilerin toplanması aşamasında; öncelikle araştırmanın çalışma grubunda yer alan öğrencilere araştırmanın amacına ilişkin sözlü bir bilgilendirme yapılmıştır. Daha sonra öğrencilere araştırmacılar tarafından hazırlanan form, sınıf ortamında ve araştırmacı gözetiminde yazılı olarak yanıtlanmak üzere verilmiştir. Öğrencilerden kendilerine verilen formda yer alan soruları, kendi düşüncelerini yansıtacak bir biçimde ve detaylı olarak yanıtlamaları istenmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan veri toplama aracında yer alan açık uçlu sorular aracılığıyla elde edilen nitel verilerin analizinde içerik analizi tekniğinden yararlanılmıştır. İçerik analizi

tekniki; metinlerin içeriklerinin objektif, sistematik ve nicel olarak tanımlanmasını sağlayan bir veri analiz yöntemi olarak ifade edilebilir (Berelson, 1952). Araştırma katılımcılarının açık uçlu sorulara verdikleri yanıtların analizinde, Miles ve Huberman (1994) tarafından oluşturulan üç aşamalı bir analiz yöntemi izlenmiştir. Bu yöntemde ilk olarak elde edilen veriler araştırmanın amacı ve araştırma soruları temel alınarak oluşturulan kategorilere göre kodlanarak gruplandırılmıştır. Daha sonra gruplandırılan veriler temalar şeklinde organize edilmiş ve son olarak da oluşturulan bu temalar üzerinden elde edilen verilerin yorumlanması yapılmıştır. Araştırma verilerinin analizi aşamasında iki araştırmacı kullanılan analiz yöntemini temel alarak verileri ayrı ayrı kodlayarak temaları oluşturmuş ve her iki araştırmacının da oluşturduğu temalardan ortak olanlar ve benzer nitelik taşıyanlar kabul edilerek verilerin yorumlanmasında kullanılmıştır. Ayrıca, verilerin yorumlanması aşamasında katılımcıların verdikleri yanıtlardan doğrudan alıntılara yer verilerek elde edilen sonuçların desteklenmesi sağlanmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin bilgiye erişim sürecinde internete ilişkin yaklaşımları, açık uçlu sorulara verdikleri yanıtların analizi ile elde edilmiş ve alt başlıklar halinde sunulmuştur. Yapılan veri analizi sonucunda, öğrencilerin verdikleri yanıtlar; (1) öğrencilerin bilgi kaynağı olarak internete yaklaşımları, (2) bilgi kaynağı olarak internetin sunduğu üstünlükler, (3) öğrencilerin internette bilgiye erişim tercihleri, (4) bilgiye erişim sürecinde yaşanan problemler ve (5) bilginin kullanımı sürecinde kaynak gösterimi olmak üzere beş ana tema altında gruplandırılmıştır.

Bu bölümde araştırma verilerinin analizi sonucunda oluşturulan her bir tema ve bu temalar altında yer alan alt kategoriler ayrı ayrı açıklanmıştır. Araştırmaya katılan bazı öğrenciler kendilerine sunulan açık uçlu sorulara yanıt verirken aynı yanıt içerisinde birden fazla temaya ve kategoriye ilişkin görüş bildirmiş; ancak bazı öğrenciler ise hiç görüş bildirmemiştir. Bu durum temalara ilişkin alt kategorilerde verilen frekansların (f) toplamının, araştırmaya katılan öğrenci sayısından (n) farklı olmasına sebebiyet vermektedir.

Öğrencilerin Bilgi Kaynağı Olarak İnternete Yaklaşımları

Araştırma grubunda yer alan öğrencilere ödevleri için gereksinim duydukları bilgiyi öncelikli olarak hangi bilgi kaynağında arayacaklarına ilişkin sorulan sorudan elde edilen veriler Tablo 2’de özetlenmektedir.

Tablo 2

Bilgi Kaynağının Seçimine İlişkin Öğrenci Tercihleri

Ödevini yapmak için ihtiyaç duyduğun bilgiyi öncelikli olarak nerede ararsın?		
Tercih edilen bilgi kaynağı	n	%
İnternet	110	67
İnternet + Kitap	26	16
İnternet + Aile / Öğretmen	17	10
İnternet + Kitap + Aile / Öğretmen	12	7
Toplam	165	100

Tablo 2’deki veriler incelendiğinde öğrencilerin yarısından fazlasının (n=110, %67) ödevlerini yapmak için bilgiye gereksinim duyduklarında öncelikli olarak internete başvurdukları görülmektedir. Bu tercihin temel nedeni olarak ise internetin diğer bilgi kaynaklarına kıyasla öğrenciler tarafından algılanan faydaları öne sürülmektedir. Elde edilen veriler internetin; kolay ulaşılabilen bir bilgi kaynağı olması, daha fazla miktarda ve çeşitte bilgiyi barındırması ve bilgiye daha hızlı ve rahat bir şekilde erişim olanağı sağlaması nedeniyle öğrenciler tarafından tercih edildiğini göstermektedir. Öğrencilerin bilgi edinme sürecinde interneti öncelikli kaynak olarak tercih etme nedenleri Tablo 3’de özetlenmektedir.

Tablo 3

Bilgi Kaynağı Olarak İnternetin Tercih Edilmesinin Nedenleri

İnternetin tercih edilme nedenleri	Frekans (f)
Bilgiye daha kısa sürede erişim sağlama	62
Daha fazla miktarda / çeşitte bilgiye erişim sağlama	52
Bilgiye daha kolay yoldan erişim sağlama	48
Basılı bilgi kaynaklarının kullanım zorluğu	31
Toplam	193

Bu çerçevede araştırma grubunda yer alan öğrenciler öncelikli bilgi kaynağı olarak interneti tercih etmelerinin nedenlerini şu şekilde açıklamaktadırlar:

“Ben öncelikli olarak internetten bilgi edinirim. Çünkü internette hem daha hızlı bilgiye ulaşabiliyorum hem de daha çok bilgi var.” (K-12)

“Bilgi edinmek için internet üzerindeki kaynaklara başvururdum. Çünkü internette her türlü bilgi bulunuyor ve bu bilgilere hızlıca ulaşabiliyorum.” (K-127)

“İlk önce internetten yararlanırdım. Çünkü bilgiyi internetten şıp diye buluyoruz. Açık konuşmak gerekirse diğer kaynaklara hiç bakmam.” (K-26)

“İhtiyaç duyduğum bilgiyi internetten araştırırdım. Çünkü internetten bilgiye ulaşmanın hem daha pratik hem de daha kolay olduğuna inanıyorum.” (K-114)

“İnternet üzerindeki bilgi kaynaklarından yararlanırdım. Çünkü internette bilgiler daha kapsamlı bir şekilde veriliyor ve daha fazla bilgiye ulaşabiliyorum.” (K-61)

Tablo 3’de görüldüğü üzere elde edilen veriler, internetin tercih edilmesinin diğer bir nedeni olarak öğrencilerin diğer bilgi kaynaklarını kullanmakta yaşadıkları sıkıntıları belirttiklerini (f=31) göstermektedir. Öncelikli bilgi kaynağı olarak interneti tercih eden öğrenciler özellikle kitap, ansiklopedi, dergi vb. basılı kaynakları kullanırken birtakım problemler yaşadıklarını ve bu nedenle de bu tür kaynakları kullanmaktan kaçındıklarını ifade etmektedirler. Basılı bilgi kaynaklarının kullanımında öğrencilerin yaşadıkları problemlerin başında ise bu tür kaynaklardaki bilgilerin genellikle eski ve güncelliğini yitirmiş olması (f=4), bilgiyi bu tür kaynaklarda bulmak için daha fazla çaba (f=10) ve zaman (f=7) harcanması, bu tür kaynakların internet gibi interaktif bir ortama kıyasla daha sıkıcı olarak algılanması (f=4) ve gereksinim duyulan her türlü bilgiye bu tür kaynaklar ile erişim sağlamanın mümkün olmaması gelmektedir (f=6).

Bu çerçevede öğrenciler diğer bilgi kaynaklarına ilişkin yaşadıkları problemleri şu şekilde ifade etmektedirler:

“Bilgiye ulaşmak için interneti kullanırım. Kitaplardan araştırma yaptığımda çok zaman kaybediyorum. Ama internette daha hızlı bilgiye ulaşabiliyorum.” (K-8)

“İhtiyacım olan bilgiyi internette arıyorum. İnternet bilgiyi en çabuk bulabildiğim yer. Ayrıca kitap, gazete vb. kaynaklarda yeterli bilgiyi bulamıyorum...” (K-45)

“İnterneti kullanarak bilgiye ulaşmayı tercih ediyorum. Çünkü dergilerde, kitaplarda, ansiklopedilerde vb. basılı kaynaklarda bulamadıklarımı internette bulabiliyorum...” (K-153)

“Kitaplardaki ve bazı ansiklopedilerdeki bilgiler eski olduğundan interneti kullanıyorum... İnternette hem daha yeni ve taze bilgiler bulabiliyorum hem de daha rahat bilgiye ulaşıyorum.” (K-39)

“Ben bilgiyi internette araştırırdım. Çünkü internet hem hızlı hem de genel kapsamlı... Ayrıca kütüphanedeki kitaplardan bilgiyi bulmak çok zor. Zaten ben kitap okumayı da sevmiyorum.” (K-72)

Araştırmadan elde edilen sonuçlar, çalışma grubunda yer alan öğrencilerin %67'sinin bilgiye erişimde öncelikli ve tek bilgi kaynağı olarak interneti tercih ettiklerini göstermektedir. Ancak, araştırma grubunda yer alan diğer öğrenciler (%33), interneti öncelikli bilgi kaynağı olarak tercih etmelerine rağmen çeşitli nedenlerden dolayı diğer bilgi kaynaklarına da başvurduklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin %16'sı internet ile birlikte kitap vb. basılı kaynakları da kullandığını, %10'u internet ile birlikte ailesine veya öğretmenlerine de danıştığını, %7'si ise internet ile birlikte hem basılı kaynakları kullandığını hem de ailesine veya öğretmenlerine danıştığını ifade etmektedir. Bu durumun temel nedeni olarak ise öğrenciler; internette her zaman doğru ve güvenilir bilgiye ulaşamadıklarını ve bu nedenle de internette erişim sağladıkları bilgileri diğer bilgi kaynaklarını kullanarak teyit etme gereksinimi duyduklarını belirtmektedirler. Araştırma verileri, diğer bilgi kaynaklarını da kullandıklarını ifade eden öğrencilerin de öncelikli olarak interneti tercih ettiklerini ancak; araştırma grubunda yer alan hiçbir öğrencinin internet haricindeki diğer bilgi kaynaklarını tek başına kullanmadıklarını göstermektedir.

Bu çerçevede öğrencilerin internetin yanı sıra diğer bilgi kaynaklarını kullanmalarına yönelik tercihlerine ilişkin yaptıkları açıklamalardan bazıları şu şekildedir:

“İşimi kolaylaştırmak için bilgiyi internette ararım. Ama bilgilerin doğruluğuna emin olamadığım için kitaplardan da yardım alırım...” (K-137)

“Bilgi ararken önceliğim internet olurdu ama internetteki bilgilerin bazılarını inanmadığım için kitaplardan da araştırma yapardım...” (K-19)

“Ben tek bir kaynak kullanmak istemem. Ama interneti daha öncelikli olarak tercih ederim. Hem internette hem de kitap, gazete, dergi vb. kaynaklardan yararlanırsam bilgim daha doğru olur.” (K-83)

“Ödevlerimi yaparken hem internetten hem de kitaplardan yararlanırım. Çünkü internetten bilgiye daha kolay ulaşıyorum, kitaplardan da bu bilgilerin doğruluğunu kontrol ederim.” (K-102)

“Ödevim için gerekli bilgiyi öncelikli olarak internetten ararım çünkü internet daha hızlıdır. Aslında internette her bilgi doğru değildir. Bu yüzden emin olmak için kitap veya ansiklopedilere de bakarım ve aileme de danışırım.” (K-63)

“Ödevlerimi yaparken bilgiyi hem internet hem kitap ve ansiklopedi hem de annem ve babama sorarak elde ederim... Sonra da hepsini toplayıp bir araya getiririm. Böylece daha doğru bilgilere ulaşmış olurum.” (K-162)

Bilgi Kaynağı Olarak İnternetin Sunduğu Üstünlükler

Araştırma grubunda yer alan öğrencilere bilgi kaynağı olarak interneti kullandıkları durumda internetin kendilerine ne tür yararlar sağladığına ilişkin sorulan sorudan elde edilen veriler Tablo 4’de özetlenmektedir.

Tablo 4

Bilgi Kaynağı Olarak İnternetin Sunduğu Üstünlükler

İnternetin sunduğu avantajlar	Frekans (f)
Bilgiye kısa sürede erişim sağlama	150
Bilgi miktarının fazla oluşu	77
Bilgiye kolay bir şekilde erişim sağlama	58
Ulaşılan bilginin üstünlüğü	34
Bilgiye ucuz yoldan ulaşma	12
Bilgileri kopyala-yapıştır ile kullanabilme	7
Bilgiye erişimde çoklu işlem imkânı	7
Toplam	345

Tablo 4’deki veriler incelendiğinde araştırma grubunda yer alan öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun bilgi kaynağı olarak internetin en büyük üstünlüğünü daha kısa sürede bilgiye erişim sağlaması (f=150) olarak ifade ettikleri görülmektedir. Öğrenciler, kitap vb. basılı bilgi kaynaklarını kullanarak bilgiye erişimin kendileri için zaman kaybı olduğunu; ancak internetin çok daha kısa bir sürede ve hızlıca bilgiye erişmelerine imkân sağladığını belirtmektedirler. Bu duruma ilişkin öğrencilerin yaptıkları açıklamalardan bazıları şu şekildedir:

“Ben bilgiyi ararken interneti kullanırım; çünkü çok hızlı. Kitap ve gazeteden bu kadar hızlı bilgi bulamam. İnternet bana zamanda avantaj sağlıyor...” (K-57)

“İnternet her yerden çok daha hızlı... Kitabın sayfalarını çevirerek zaman kaybetmektense internetten iki tıkla bir sürü bilgi bulabiliyorum.” (K-16)

“Bazen saatlerce kitaplardan arayıp bulamadığım bilgileri 5 veya 10 dakikada internette bulabiliyorum...” (K-92)

“Daha çabuk araştırma yapabiliyorum. Kitaplarda sayfaları didikleme yerine iki tıkla araştırmamı yapabiliyorum.” (K-25)

“...Kitapları kullanana kadar internetten ödevlerimi yapmış bitirmiş olurum...” (K-19)

“...Kitap kitap dolaşmaktansa internette istediğim bilgiye çok daha hızlı ulaşabiliyorum...” (K-97)

Elde edilen veriler, bilgi kaynağı olarak internetin sunduğu diğer bir avantajın ise öğrencilerin internet ortamında diğer bilgi kaynaklarına oranla daha fazla miktarda bilgiye erişim sağlayabilmeleri ($f=77$) olduğunu göstermektedir. Araştırma grubunda yer alan öğrenciler, kitap vb. basılı bilgi kaynakların genellikle tek bir konuya yönelik yazıldıklarını, bu nedenle de bu tür kaynaklarda istedikleri her türlü bilgiye ulaşamadıklarını; ancak internetin bu sorunu ortadan kaldırarak kendilerine daha fazla miktarda ve sınırsız bilgiye erişim olanağı sağladığını ifade etmektedirler. Ayrıca öğrenciler, internetin sınırsız bilgiye erişiminin yanı sıra ses ve resim gibi farklı formatlardaki bilgiye de erişimi mümkün kıldığını belirtmektedirler. İnternetin daha fazla miktarda bilgiye erişim sağlamasına ilişkin öğrencilerin yaptıkları açıklamalardan bazıları şu şekildedir:

“Bir konu hakkında bilgi bulmak için kitap alıyorum. Sonra bir konu daha oluyor. Her konuda bir kitap almak zorunda kalıyorum. Kitap yerine internet kullanırsam her konu için bir internet almam gerekmiyor. İnternette her konuyu bulabiliyorum.” (K-24)

“Kitaplar sadece tek bir konuya yönelik olarak yazılmış. Ama internetten sınırsız bilgiye ulaşabiliyorum...” (K-159)

“Kitaplardan fazla bilgi bulamadığım için internetten faydalaniyorum. İnternet bana daha fazla bilgi veriyor. Hem daha iyi öğreniyorum hem de daha avantajlı oluyor.” (K-163)

“Kitaplarda bazen istediğim bilgiyi bulamıyorum. Dergi ve gazetede bilgi sayısı az. Ama internette arama motoruna istediğim kelimeyi yazdığım anda istediğim bilgiye ulaşıyorum.” (K-91)

İnternetin bilgiye erişim sürecinde sağladığı diğer bir avantaj ise bilgiye kolay yoldan erişim imkânı sağlamasıdır (f=58). Araştırma grubunda yer alan öğrenciler, interneti kullanarak daha rahat bir şekilde ve kitap vb. basılı bilgi kaynaklarına kıyasla çok daha az emek harcayarak bilgiye erişim sağlayabildiklerini ifade etmektedirler. Ayrıca, zaman sınırlaması olmaksızın bilgiye istenilen zamanda erişim sağlanabilmesi de öğrenciler tarafından bilgiye kolay ulaşım kapsamında değerlendirilen bir avantaj olarak görülmektedir. İnternet aracılığı ile bilgiye kolay bir şekilde erişim sağlamaya ilişkin öğrencilerin yaptıkları açıklamalardan bazıları şu şekildedir:

“Daha kolay... Kitaplardan bir şey bulmak için çok aramak gerekiyor ama internet beni daha az uğraştırıyor.” (K-57)

“Mesela ödev yapmayı unutursam, gece saat 11’de kütüphaneye gidemem. Evimde de o konuya ait kitap yoksa bilgiyi internetten bulabilirim. Hem çok pratik ve kolay...” (K-81)

“Ben araştırmamı kitaptan, dergiden, ansiklopediden vb. kaynaklardan yaparsam bilgiyi zor bulurum ve zaman kaybı olur. Ama internetten araştırma yaparsam hem daha kolay olur hem de zaman kaybını yok etmiş olurum.” (K-35)

“İnternette bilgiyi hem daha hızlı hem de daha kolay buluyorum. Kütüphaneye gidip gelmek bile çok yorucu...” (K-128)

“İnternette bilgiye ulaşmak hem kolay hem de daha az zaman harcıyorum. Emek harcamadan, uğraşmadan, oturarak bilgi sahibi oluyorum.” (K-67)

Tablo 4 incelendiğinde bilgi kaynağı olarak internetin sunduğu diğer avantajların ise; internetin diğer bilgi kaynaklarına kıyasla bazı açılardan daha kaliteli bilgiye erişim sağlaması (f=34), bilgiye daha ucuz yoldan erişim sağlanabilmesi (f=12), ulaşılan bilgilerin kopyala-yapıştır yöntemi ile direkt alınıp kullanılabilmesi (f=7) ve bilgiye erişim sürecinde öğrencilere çoklu işlem (multitasking) olanaklarını sunması (f=7) şeklinde olduğu görülmektedir. Araştırma grubunda yer alan öğrenciler, internet aracılığıyla eriştikleri bilgilerin birtakım özellikler açısından diğer kaynaklardan elde ettikleri bilgilere kıyasla daha kaliteli olduklarını belirtmektedirler. Bu özellikler ise internetten ulaşılan bilginin daha güvenilir ve doğru olması (f=15), daha açıklayıcı ve detaylı bir şekilde sunulması (f=11) ve daha güncel olması (f=8)

şeklinde ifade edilmektedir. İfade edilen bu özelliklerden biri olan güncel bilgiye erişim ve bir diğeri olan bilgiye daha ucuz yoldan erişim sağlamaya ilişkin bir öğrencinin yaptığı açıklama şu şekildedir:

“Her ihtiyaç duyduğum bilgiye ayrı ayrı kitap almak için param yetmez. Eğer kitaplardan yararlanırsam eski bilgilere, internetten yararlanırsam daha yeni bilgilere ulaşıyorum...” (K-152)

İnternetin bilgiye erişim sürecinde sunduğu diğer bir üstünlük olarak değerlendirilen ulaşılan bilgilerin kopyala-yapıştır yöntemi ile alınabilmesi ise, öğrenciler tarafından etik, telif hakları vb. boyutlar göz ardı edilerek kendilerine zaman kazandıran ve ödevlerini yaparken daha az emek harcamalarını olanak sağlayan bir özellik olarak görülmektedir. Bu konuya ilişkin bir öğrencinin yaptığı açıklama şu şekildedir:

“İnternette aradığım her türlü bilgiyi bulabiliyorum. Daha az zamanımı alıyor. Kitaptan araştırma yaptığımda kopyala-yapıştır yapamıyorum. İnternetten kopyala-yapıştır yapıp ödevimi daha hızlı şekilde yapabiliyorum. Böylece ödevimi zamanında yetiştirmeme yardımcı oluyor.” (K-29)

Araştırmadan elde edilen veriler, internetin bir taraftan öğrencilerin gereksinim duydukları bilgiye ulaşmalarını sağlarken diğer taraftan öğrencilere çoklu işlem yapma olanağı sağladığını göstermektedir. Öğrenciler internette bilgi ararken aynı zamanda arkadaşları ile iletişime geçme, mesajlaşma, sohbet etme, müzik dinleme vb. etkinlikleri de gerçekleştirebildiklerini ifade etmektedirler. Çoklu işlem olanağına ilişkin olarak bir öğrencinin yaptığı açıklama şu şekildedir:

“İnternet araştırmamı eğlenceli hale getiriyor. Hem müzik dinliyorum hem de arkadaşlarımla sohbet ediyorum. Hem de bilgiye daha kısa sürede ulaşıyorum. Ayrıca çalışmamı yaparken yorulmuyorum.” (K-164)

Öğrencilerin İnternette Bilgiye Erişim Tercihleri

Araştırma grubunda yer alan öğrencilere gereksinim duydukları bilgiye interneti kullanarak erişim sağladıkları durumda ilk olarak hangi web sitelerini ya da hangi arama motorlarını kullanarak bilgiye ulaşacaklarına ilişkin sorulan sorudan elde edilen veriler Tablo 5’de özetlenmektedir.

Tablo 5

Öğrencilerin İnternette Bilgiye Erişimde İlk Tercihleri

Başvurulan ilk kaynak	n	%
Arama motorları		
Google	137	83
Yandex	4	2
Google + Yandex	14	9
Toplam	155	94
Web siteleri		
Wikipedia	10	6
Toplam	10	6

Tablo 5 incelendiğinde araştırma grubunda yer alan 165 öğrenciden 155'i internette bilgi aramak için ilk olarak bir arama motorunu kullanacağını belirtirken, 10 öğrenci ise ilk olarak Wikipedia (Vikipedi) web sitesini kullanacağını belirtmektedir. Arama motoru kullanarak bilgiye erişim sağladığını belirten öğrencilerin ise 137'si öncelikli olarak Google, 4'ü Yandex, 14'ü ise Google ve Yandex arama motorlarını birlikte kullandığını belirtmiştir. Bilgiye erişimde ilk tercihlerinin Wikipedia web sitesinin olduğunu belirten öğrenciler ise herhangi bir arama motorunu kullanmadıklarını ifade etmektedirler.

Araştırmadan elde edilen veriler öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun internette bilgiye erişim için öncelikli olarak Google arama motorunu kullanmayı tercih ettiklerini göstermektedir. Google arama motorunu kullandığını belirten öğrencilerin ise bu arama motorunu tercih etme nedenleri Tablo 6'da özetlenmektedir.

Tablo 6

Google Arama Motorunun Tercih Nedenleri

Tercih nedenleri	Frekans (f)
Arama motoruna duyulan güven	37
Arama sonuçlarının fazla olması	35
Aalışkanlık	28
Yaygın kullanım	24
Bilgiye kolay erişim sağlama	19
Bilgiye erişimde aracı rol oynaması	14
Bilinen tek arama motoru olması	14
Bilgiye kısa sürede erişim sağlama	12
Tasarım / Kullanım özellikleri	7
Toplam	190

Tablo 6 incelendiğinde Google arama motorunun araştırma grubunda yer alan öğrenciler tarafından tercih edilmesinin en önemli nedeninin bu arama motoruna duyulan güven olduğu (f=37) görülmektedir. Öğrenciler, diğer arama motorları ile kıyaslandığında Google'ın daha güvenilir bir arama motoru olduğunu belirtmektedirler. Bu konuya ilişkin öğrencilerin yaptıkları açıklamalardan bazıları şu şekildedir:

“Bilgi ararken ben öncelikle Google kullanırım. Çünkü en eski ve en sağlam arama motoru benim gözümde...” (K-83)

“Ben Google'ı kullanıyorum. Çünkü hem ailem hem de ben Google'ın daha güvenilir olduğunu düşünüyoruz...” (K-51)

“Ben bir sürü arama motoru biliyorum ama en iyisi Google bana göre.” (K-92)

Öğrenciler tarafından Google arama motorunun tercih edilmesinin diğer bir nedeni ise bu arama motorunun daha fazla arama sonucu sunduğunun (f=35) düşünülmesidir. Araştırma grubunda yer alan öğrenciler Google'ı kullanarak arama yaptıklarında hem daha fazla ilgili arama sonucu ile karşılaştıklarını hem de elde ettikleri sonuçların daha kaliteli olduklarını belirtmektedirler. Bu konuya ilişkin öğrencilerin yaptıkları açıklamalardan bazıları şu şekildedir:

“Google arama motorunu kullanıyorum. Çünkü Google kullandığım zaman karşıma daha fazla bilgi geliyor. Ben de istediğim bilgiyi seçebiliyorum...” (K-65)

“Google kullanıyorum. Çünkü arama yaptığımda anında buluyor ve milyonlarca sonuç buluyor...” (K-117)

“Google arama motorunu kullanıyorum. Çünkü Google kullandığım zaman karşıma daha çok bilgi geliyor, ben de istediğimi seçebiliyorum...” (K-159)

Google arama motorunun tercih edilmesinin diğer bir nedeni ise öğrenciler tarafından alışkanlık (f=28) olarak belirtilmektedir. Öğrenciler bilgi aramak amacıyla ilk olarak Google arama motorunu kullandıklarını ve bunun bir alışkanlık haline gelmesiyle diğer arama motorlarını hiç kullanmadıklarını ifade etmektedirler. Bu konuya ilişkin öğrencilerin yaptıkları açıklamalardan bazıları şu şekildedir:

“...Bilgi ararken öncelikle 4 yaşımdan beri kullandığım arama motoru olan Google'ı kullanırım...” (K-92)

“Google kullanırım. Çünkü küçüklüğümde beri hep onu kullandım. Bu yüzden ona alıştım. Diğer arama motorlarını hiç kullanmadım...” (K-39)

Tablo 6 incelendiğinde Google arama motorunun araştırma grubunda yer alan öğrenciler tarafından tercih edilmesinin diğer nedenleri ise; Google'ın yaygın kullanılan bir arama motoru olması ve herkes tarafından tercih edilmesi (f=24), bilgiye erişimde kolaylık sağladığının düşünülmesi (f=19), gereksinim duyulan bilginin yer aldığı web sitelerine erişim için aracı bir rol oynadığının düşünülmesi (f=14), öğrencinin bildiği tek arama motoru olmasına bağlı olarak arama sürecinde tek seçenek olarak algılanması (f=14), daha kısa sürede bilgiye erişim sağladığının düşünülmesi (f=12) ve arayüz tasarımının sade ve kullanışlı olarak algılanması (f=7) şeklinde sıralanmaktadır.

Öğrencilerin İnternette Bilgi Erişim Sürecinde Yaşadıkları Problemler

Araştırma grubunda yer alan öğrencilere gereksinim duydukları bilgiye interneti kullanarak erişim sağladıkları durumda hangi problemler ile karşı karşıya kaldıklarına ilişkin sorulan sorudan elde edilen veriler Tablo 7'de ve Tablo 8'de özetlenmektedir. İlgili tablolar incelendiğinde internette bilgi arama sürecinde yaşanan problemlerin bireyden (f=159) ve ortamdan (f=237) kaynaklanan problemler olmak üzere iki alt kategoriye ayrıldığı görülmektedir.

Tablo 7

İnternette Bilgi Erişim Sürecinde Yaşanan Birey Temelli Problemler

Birey temelli problemler	Frekans (f)
Arama yapmak için çok fazla zaman harcama	53
Aranılan bilgiye ulaşamama / bilgiyi bulamama	47
Arama sonuçlarından hangisini seçeceğini bilmeme	40
Anahtar sözcükleri oluşturamama	13
Aramanın nasıl yapılacağını bilmeme	6
Toplam	159

Araştırmadan elde edilen veriler interneti bir bilgi kaynağı olarak kullanan öğrencilerin arama sürecine ilişkin sahip oldukları eksik bilgi ve becerilerinden dolayı birtakım problemler yaşadıklarını göstermektedir. Tablo 7 incelendiğinde birey temelli yaşanan problemlerin başında öğrencilerin gereksinim duydukları bilgiye erişebilmeleri için çok fazla zaman harcamalarının (f=53) geldiği görülmektedir. Yaşanılan bu sorun öğrenciler tarafından genellikle arama işlemi sonrasında karşılaşılan sonuçlardan hangisini seçeceğini bilememe ve hangi kaynağın daha uygun olduğuna karar verememe (f=40) problemi ile

ilişkilendirilmektedir. Öğrenciler arama motorlarını ya da bilinen diğer web sitelerini kullanarak gereksinim duydukları bilgiyi aramak ve ulaşılan sonuçlardan uygun olanını seçmek için çok zaman harcadıklarını ve bu durumun kendilerini arama sürecinde olumsuz olarak etkilediğini ifade etmektedirler. Araştırma verileri öğrencilerin bilgi arama sürecinde yaşadıkları bir diğer problemin gereksinim duyulan bilgiye ulaşamama (f=47) olduğunu göstermektedir. Öğrenciler internetin çok büyük bir bilgi dünyası olmasına ve kullanıcılarına sınırsız bilgi kaynakları sunmasına rağmen çoğu zaman gereksinim duydukları bilgiyi erişemediklerini ifade etmektedirler. Yaşanılan bu problemin arkasında ise öğrencilerin belirttikleri doğru anahtar sözcükleri oluşturamama (f=13) ya da internet ortamında nasıl arama yapılacağını bilmeme (f=6) problemlerinin olduğu düşünülebilir.

Birey temelli yaşanan problemlere ilişkin öğrencilerin yaptıkları açıklamalardan bazıları şu şekildedir:

“...Benim karşıma bir sürü web sitesi çıkıyor. Hangisinin daha güvenli hangisinin daha doğru bilgi verdiğini bilmediğim için bütün sitelere tek tek bakmak zorunda kalıyorum. Bunun için de çok fazla zaman kaybediyorum.” (K-146)

“İstediğim bilgiyi ararken çok zaman harcıyorum... Çok fazla site olduğu için hangisinin doğru bilgi verdiğini bilmiyorum ve kaynakları seçemiyorum.” (K-82)

“İnternette aradığımı bir türlü bulamıyorum. Bulduğum zaman ise bilginin doğru mu yanlış mı olduğuna karar veremiyorum...” (K-119)

“Araştırma yapmak çok zaman harcamama neden oluyor. Çok fazla kaynak olduğu için hangisini seçeceğim diye kararsız kalıyorum. Bence bu benim için çok zor bir durum. Bazen doğru anahtar kelimeyi de yazamıyorum.” (K-13)

“İnternet çok büyük bir dünya olmasına rağmen tam olarak araştırmak istediğim şeylere bir türlü ulaşamıyorum. Araştırmak istediğim konulardaki sitelerin ise hangilerinin güvenli olduğunu bilmiyorum.” (K-61)

“Ödevimi yapmak için interneti kullandığımda bazen anahtar kelimeyi bulamıyorum. Bu yüzden de karşıma istemediğim bilgiler geliyor. Ayrıca bu yüzden zaman kaybediyorum.” (K-117)

Araştırmadan elde edilen veriler öğrencilerin yaşadıkları problemlerin bir kısmının (f=237) da ortam ya da ulaşılan içerik temeline dayalı olduğunu göstermektedir. Tablo 8 incelendiğinde ortam temelli olarak ortaya çıkan ve araştırma grubunda yer alan öğrenciler tarafından en sık

ifade edilen problem durumunun, bilgi arama sürecinde araştırılmak istenen konu ile ilişkisi olmayan web siteleri ile karşılaşma (f=61) olduğu görülmektedir. Öğrenciler herhangi bir konuya ilişkin arama yaptıklarında elde ettikleri sonuçların büyük bir bölümünün gereksinim duydukları bilgiler ile ilişkisiz olduğunu ve bu durumun da genellikle kendilerine arama sürecinde zaman kaybettiğini belirtmektedirler.

Tablo 8

İnternette Bilgi Erişim Sürecinde Yaşanan Ortam Temelli Problemler

Ortam / içerik temelli problemler	Frekans (f)
Konu ile ilgisi olmayan web siteleri ile karşılaşma	61
Ulaşılan kaynakların doğru ve güvenilir olmaması	29
Çok fazla arama sonucu ile karşılaşma	28
İnternet bağlantı hızının yavaş olması	23
Reklam amaçlı web siteleri ile karşılaşma	19
Ulaşılan kaynakların yabancı dilde yazılmış olması	19
Müstehcen içerikli web siteleri ile karşılaşma	17
Ulaşılan bilginin yüzeysel olması ve doyurucu olmayışı	15
Virüs vb. içerikli web siteleri ile karşılaşma	14
Farklı web sitelerinde çelişkili bilgilerle karşılaşma	5
Farklı web sitelerinde aynı bilgilerle karşılaşma	3
Ulaşılan kaynaklarda yazım ve imla hatalarının bulunması	2
Ulaşılan kaynaklarda kopyala-yapıştır yapılamaması	2
Toplam	237

Ortam ya da içerik temelli yaşanan bu problemlere ilişkin öğrencilerin yaptıkları açıklamalardan bazıları şu şekildedir:

“Genellikle aradığım bilgiyi bulmak için bir siteye giriyorum ve o sitede saçma sapan bilgiler ile karşılaşıyorum. Bu da benim için zaman kaybı oluyor.” (K-12)

“Arama yaptığım sitelerde çok saçma bilgiler oluyor. Çoğu sitenin içi de bomboş. Bu da benim zamanımı çalıyor. Vakit nakittir...” (K-76)

“Herhangi bir konuda arama yaptığımda o konu hariç her şeyi buluyorum. Bu nedenle aradığım konuya çok zor bir şekilde ulaşıyorum. Mesela bir soru sorduğumda hiç alakası olmayan cevaplar ile karşılaşıyorum...” (K-57)

“Çoğunlukla aradığım sorunun cevabını bulamıyorum. Bulduğumu sandığımda ve o siteye girdiğimde ise alakasız saçma bilgiler ile karşılaşıyorum...” (K-92)

“Kaliteli, güncel ve doğru bilgiye ulaşmak çok zamanımı alıyor...” (K-152)

Araştırma sonucunda elde edilen veriler öğrencilerin internette bilgi arama işlemi sonucunda ilgisiz bilgilerle karşılaşmalarının yanı sıra ulaştıkları kaynakların birçoğunda gerçeği yansıtmayan, yanıltıcı ve güvenilir olmayan bilgiler ile karşılaştıklarını göstermektedir (f=29). Öğrenciler arama işlemi sonucunda çok fazla sayıda arama sonucu ile karşılaştıklarını (f=28), bu duruma bağlı olarak hangi sitenin kullanılacağına ilişkin seçimi yapmakta zorluk çektiklerini ve ulaşılan birçok kaynaktaki bilginin de doğru ve güvenilir olmaması sonucunda bu durumun daha zor bir sürece dönüştüğünü belirtmektedirler. Bu konuya ilişkin öğrencilerin yaptıkları açıklamalardan bazıları şu şekildedir:

“Arama yaparken çok zaman kaybediyorum. Karşıma çıkan bir sürü kaynaktan hangisini seçeceğimi bilmiyorum ve hangisinin verdiği bilgi doğrudur diye tereddüt ediyorum. Bazen de araştırdığım konu yerine çok saçma siteler ile karşılaşıyorum...” (K-49)

“...Araştırma yaparken çok zaman harcıyorum. Sitelerin birçoğu doğru bilgi vermiyor. Çok fazla sayfa olduğu için de hepsine tek tek bakmak zorunda kalıyorum...” (K-85)

“...Sitelerdeki bilgilerin doğruluğunda sorun yaşıyorum. Çünkü internette çok fazla yanlış bilgi bulunuyor.” (K-146)

“...Bazen doğru olmayan, yalan yanlış şeyler yazıyorlar...” (K-71)

Tablo 8 incelendiğinde internette bilgi arama sürecinde ortam ve içerik temelli olarak yaşanan diğer problemlerin ise sırasıyla internet bağlantı hızının yavaş olması (f=23), ulaşılan birçok bilgi kaynağının yabancı bir dilde yazılmış olması (f=19), web sitelerinin birçoğunda reklam amacı taşıyan ve görsel olarak kullanıcıyı rahatsız edebilecek içeriklerin bulunması (f=19), ulaşılan web sitelerinde öğrencilerin gelişim seviyesine uygun olmayan ve müstehcen olarak nitelendirilebilecek içerikler ile karşılaşılması (f=17), arama işlemi sonucunda elde edilen bilgilerin çok yüzeysel olması ve buna bağlı olarak bilgi gereksinimini gidermede doyurucu olmaması (f=15), internet ortamındaki birçok kaynağın virüs vb. zararlı yazılımları barındırması (f=14), farklı web sitelerinden elde edilen bilgilerin birbiri ile çelişkili ifadeler içermesi (f=5), farklı web sitelerinde doğru ya da yanlış olması dikkate alınmaksızın birbiri ile aynı ifadelerin yer alması (f=3), web sitelerinin sunulan içerikte yazım ve imla hatalarının bulunması (f=2) ve ulaşılan kaynaklardan bilginin kopyala-yapıştır yöntemi ile alınamaması (f=2) şeklinde sıralanmaktadır.

Ortam ya da içerik temelli yaşanan bu problemlere ilişkin öğrencilerin yaptıkları açıklamalardan bazıları şu şekildedir:

“Araştırma yaparken mesela bir web sitesine giriyorum, sitede eksik bilgi buluyorum. Başka bir siteye giriyorum, orada da sanki öbür siteden kopyala-yapıştır yapmışlar gibi aynı bilgiyi buluyorum.” (K-127)

“Bazı siteler eksik bilgi veriyor, bazıları ise alakasız bilgiler veriyor. Çoğu sitede bilginin açıklamalarında kelimeler yanlış yazılmış oluyor. Bilmediğimiz birçok kelime bulunuyor...” (K-88)

“Bazen aradığım bilgiyi bulamıyorum ve çok zaman harcıyorum... Rastgele bir site açıyorum istemediğim reklamlar karşıma çıkıyor... Sitelerde bilgiler açıklayıcı olmuyor, farklı iki sitede bilgiler birbirini tutmuyor.” (K-73)

“Virüslü ya da korsan siteler, reklamlar... Çoğu zaman aradığım bilgi doğru çıkmıyor ya da alakasız bilgiler çıkıyor...” (K-107)

“...Bazen aradığım bilgi ile ilgili sitenin içeriğinde çok az bilgi bulabiliyorum ve ödevim için yetersiz oluyor. Bazen de sitenin dili İngilizce oluyor. En iyi sitelerden bazıları İngilizce oluyor.” (K-53)

Öğrencilerin Kaynak Gösterme Özellikleri

Araştırma grubunda yer alan öğrencilere internetten erişim sağladıkları bilgileri ödevlerinde kullanırken kaynak gösterip göstermeyeceklerine ilişkin sorulan sorudan elde edilen veriler Tablo 9’da ve Tablo 10’da özetlenmektedir.

Araştırma grubunda yer alan 165 öğrenciden 127’si internetten erişim sağladığı bilgileri ödevlerinde kullanırken kaynak belirtmenin gerekli olduğuna inandıklarını belirtirken, 28 öğrenci kaynak belirtmeden bilgileri kullandığını, 10 öğrenci ise kaynak belirtmenin gerekliliğine inandığını, ancak nasıl kaynak gösterileceğini bilmediği için kaynak belirtmeden bilgileri kullandığını ifade etmektedir.

Tablo 9 incelendiğinde ödevlerinde yararlandıkları kaynakları belirttiklerini ifade eden öğrencilerin bu durumu farklı nedenlerle açıkladıkları görülmektedir. Öğrencilerin kaynak belirtmekteki öncelikli amacı kullandığı kaynakları öğretmene göstermek ve kaynak belirtmenin temel nedeni ise öğretmenin kullanılan kaynakları kontrol edeceği düşüncesidir (f=56). Öğrenciler kaynak belirttikleri durumda öğretmenin kullanılan kaynakları içerik,

doğruluk, güvenilirlik vb. açılardan değerlendireceğine inanmaktadırlar. Bu duruma ilişkin öğrencilerin yaptıkları açıklamalardan bazıları şu şekildedir:

“Ödevlerimde kaynak gösteriyorum, çünkü öğretmenimin bilgileri nereden aldığımı görmesini istiyorum...” (K-122)

“Kaynak gösteriyorum, çünkü öğretmenimin hangi sitelerden yararlandığını bilmesi gerekir. Ayrıca öğretmenim o sitenin uygun olup olmadığını da kontrol edebilir. Böylece öğretmenim o siteyi uygun görmezse bana söyler ve ben de bir daha o siteden araştırma yapmam...” (K-164)

Tablo 9

Öğrencilerin Bilgi Kullanımında Kaynak Gösterme Nedenleri

Kaynak gösterme nedenleri (n=127)	Frekans (f)
Öğretmenin ödevin yapıldığı kaynağı kontrol edebilmesi	56
Mecburiyet	40
Başka kişilerin de aynı kaynaklardan yararlanabilmesi	24
Araştırma yapıldığının ispat edilebilmesi	18
Bilgi ve emek hırsızlığını önleme	17
Kaynakçanın değerlendirme ölçütleri arasında yer alması	10
Aynı kaynaklardan tekrar yararlanabilme isteği	6
Ödevin değerini artıracacağı düşüncesi	4
Toplam	175

Araştırma grubunda yer alan öğrencilerin kaynak belirtmelerinin arkasında yatan ikinci nedenin ise mecburiyet olduğu görülmektedir (f=40). Öğrenciler ödevlerinde kaynak belirtmenin temel nedeninin farkında olmadan sadece öğretmen istediği için mecburen kaynak belirttiklerini ifade etmektedirler. Mecburiyetten kaynak belirttiğini ifade eden öğrencilerden bazıları ise aslında kaynak belirtmenin gereksiz olduğuna inandıklarını ama mecbur oldukları için belirttiklerini dile getirmektedirler (f=13). Bu duruma ilişkin öğrencilerin yaptıkları açıklamalardan bazıları şu şekildedir:

“Ödevlerimde kaynakça bölümünü oluşturuyorum, çünkü öğretmenler istiyor. Ama ben kaynakçanın gereksiz olduğunu düşünüyorum, çünkü bence hiçbir işe yaramıyor.” (K-148)

“Bana göre gereksiz ama öğretmenler istiyor, ben de mecburen kaynak gösteriyorum... Çok önemli aslında ama bana göre gereksiz, ödev işte yaptık yani.” (K-76)

Kaynak belirtmenin diğer bir nedeni ise yararlanılan kaynakların belirtilmesi durumunda diğer kişilerin de aynı kaynaklardan faydalanabileceği düşüncesidir (f=24). Öğrenciler ödevlerinde kaynak belirttikleri durumda aynı veya benzer bilgilere ihtiyacı olan diğer kişilerin de aynı kaynaklardan yararlanabileceğini ifade etmektedirler. Bu duruma ilişkin öğrencilerin yaptıkları açıklamalardan bazıları şu şekildedir:

“Kaynak gösteriyorum çünkü kullandığım site doğru bilgi veriyorsa herkesin o siteyi kullanarak yararlanmasını isterim...” (K-52)

“Arkadaşlarımın ya da öğretmenlerim de benim kullandığım internet sitelerine bakıp onlar da bilgi edinebilirler. Bu yüzden ben ödevimde kaynakları belirtiyorum.” (K-93)

Tablo 9 incelendiğinde öğrencilerin ödevlerinde internetteki bilgi kaynaklarını belirtmelerinin diğer nedenleri ise sırasıyla ödevlerin hazırlanması sürecinde araştırma yapıldığının ispat etme isteği (f=18), bilgi kaynağını hazırlayan kişinin emeğine saygı gösterme ve emek hırsızlığının önüne geçme isteği (f=17), kaynak belirtmenin hazırlanan ödevlerin değerlendirme ölçütleri arasında yer alması (f=10), öğrencilerin kullandıkları kaynakları daha sonra tekrar kullanabilecekleri düşüncesi (f=6) ve kaynak belirtmenin ödevin kalitesini artıracak düşüncesi (f=4) olduğu görülmektedir.

Tablo 10

Öğrencilerin Bilgi Kullanımında Kaynak Göstermeme Nedenleri

Kaynak göstermeme nedenleri (n=28)	Frekans (f)
Kaynak göstermenin gereksiz olduğuna inanma	13
Bilgileri kendisininmiş gibi gösterme isteği	7
Bilginin paylaşılmasını istememe	5
Kaynak gösterme ile göstermeme arasında fark olmadığını düşünme	3
Toplam	28

Araştırma grubunda yer alan ve internetten erişim sağladığı bilgi kaynaklarını ödevlerinde belirtmeyen öğrenciler ise bu durumun temel nedeni olarak kaynak belirtmenin gereksiz ve önemsiz olduğuna inanmalarını göstermektedirler (f=13). Tablo 10 incelendiğinde öğrencilerin kaynak belirtmemelerinin diğer nedenlerinin ise sırasıyla öğrencilerin ödevlerinde kullanılan bilgileri kendi düşünceleri gibi gösterme isteği (f=7), kullanılan kaynakları başkaları ile paylaşmak istememe (f=5) ve kaynak gösterme ile göstermeme

arasında herhangi bir fark olmadığına inanma (f=3) şeklinde olduğu görülmektedir. Bu duruma ilişkin öğrencilerin yaptıkları açıklamalardan bazıları şu şekildedir:

“Kaynak belirtmiyorum, çünkü önemsiz olduğunu düşünüyorum...” (K-118)

“Kaynak belirtmiyorum, çünkü kullandığım bilgiyi başkalarının almasını istemem...” (K-65)

“Kaynak belirtmem gerektiğini biliyorum ama belirtmiyorum çünkü işime gelmiyor. Öğretmenimin ödevimdeki her şeyi benim yaptığımı düşünmesini isterim.” (K-27)

“Benim için fark etmiyor. Belirtsem de olur belirtmesem de. Nasıl olsa arada bir fark yok.” (K-71)

Tartışma ve Sonuç

Ortaokul beşinci ve altıncı sınıfta öğrenim gören 165 öğrenciye açık uçlu sorulardan oluşan bir formun uygulanması sonucu elde edilen bulgulara göre ortaokul öğrencileri bilgiye erişimde interneti ilk kaynak olarak tercih etmektedirler. Elde edilen bulgular; öğrencilerin bilgiye gereksinim duyduklarında ilk olarak internete başvurmalarının en önemli nedeninin, internetin diğer bilgi kaynaklarına kıyasla algılanan üstün yanlarının olduğunu göstermektedir. Öğrenciler interneti kolay ulaşılabilen, bilgiye daha hızlı ve rahat bir şekilde erişimin sağlanabildiği, aranan her türlü bilginin bulunabileceği ve diğer kaynaklara oranla daha fazla miktarda bilgiyi barındıran bir ortam olarak algılamaktadırlar.

Bilgiye gereksinim duyulduğunda ilk olarak internet kullanılmasına rağmen; internetten erişim sağlanan bilginin doğruluk ve güvenilirlik açısından teyit edilmesi amacıyla öğrencilerin diğer bilgi kaynaklarına da başvurdukları görülmektedir. Öğrenciler bir yandan internetin bilgiye erişimde sunduğu avantajlardan yararlanmak isterken bir yandan da internette bulunan bilgiye duydukları güvensizlikten dolayı kitap, ansiklopedi vb. basılı kaynakları da kullanma ihtiyacı hissetmektedirler. Ancak, internetten erişim sağlanan bilginin doğruluğuna duyulan şüphenin, internetin öğrencilerin kullandığı ilk bilgi kaynağı olduğu gerçeğinin önüne geçemediğini de söylemek mümkündür. Ekici ve Özenç Uçak (2012), ilköğretim öğrencilerinin internette bilgi arama davranışları üzerine yapmış oldukları çalışmalarında da benzer sonuçlar elde etmişlerdir. Söz konusu araştırmada ilköğretim öğrencilerinin bilgiye gereksinim duyduklarında ilk önce ve yoğunlukla internete başvurdukları, ödev ve

araştırmalarını internetten yaptıkları ve bu durumun en önemli nedeninin internetin öğrenciler tarafından kolay erişilebilen bir bilgi kaynağı olarak algılanması olduğu belirtilmektedir. Benzer şekilde Sakarya ve diğerleri. (2011) tarafından yapılan bir çalışmada, internetin bilgi kaynağı olarak ilköğretim öğrencilerinin yararlandığı kaynaklar arasında ilk sırada yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Yalçınalp ve Aşkar (2003) tarafından yapılan bir başka çalışmada da bu araştırmanın sonuçlarını destekler nitelikte; öğrencilerin internetten edinilen bilginin doğruluğundan ve güvenilirliğinden şüphe duydukları ve edinilen bilgileri diğer kaynaklar ile kıyaslama ihtiyacı hissettikleri, ancak aynı zamanda da internetten araştırma yapmaktan vazgeçmek istemedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin bilgiye gereksinim duyduklarında ilk olarak interneti tercih etmelerinin bir diğer önemli nedenin ise öğrencilerin kitap vb. basılı kaynakları kullanırken yaşadıkları problemler olduğunu söylemek mümkündür. Özellikle basılı kaynaklarda istenilen her türlü bilgiye ulaşamama, bu tür kaynaklardaki bilgilerin zaman içerisinde güncelliğini yitirmesi ve bu kaynaklarda bilgiye ulaşmak için daha fazla zaman ve çaba harcanması; öğrencilerin tercihlerini internetten yana kullanmalarını tetikleyen bir etken olarak değerlendirilmelidir. Nessel (2008) tarafından yapılan ve ilköğretim öğrencilerinin bilgi arama davranışlarının incelendiği çalışmada, öğrencilerin hem basılı bilgi kaynaklarını hem de internetteki elektronik bilgi kaynaklarını kullanırken birtakım problemler yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Söz konusu çalışmada öğrencilerin basılı kaynakları kullanırken yaşadıkları en önemli problemlerin, aranılan bilginin kitaplarda kolay bir şekilde bulunamaması ve bilgiye ulaşmak için daha fazla zamana ihtiyaç duyulması olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca, aynı araştırmanın sonuçları arasında öğrencilerin kitap vb. basılı kaynakları kullanırken görsel öğelere daha fazla dikkat ettikleri ve görsel açıdan kendilerine hitap etmeyen kaynakları kullanmayı tercih etmedikleri de yer almaktadır. Nessel (2008)'in çalışmasında elde edilen bu sonuç, yapılan bu araştırmanın çalışma grubunda yer alan öğrencilerin internet gibi etkileşimli ve görsel açıdan daha zengin bir ortama kıyasla kitap vb. basılı kaynakları sıkıcı olarak algılamalarının açıklanmasında önemli ipuçları sunmaktadır. Yalçınalp ve Aşkar (2003) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları bu görüşü destekler niteliktedir. Yalçınalp ve Aşkar (2003), araştırmalarında öğrencilerin kitaplardaki bilgiyi eski ve sıkıcı bulduklarını ve bu nedenle de bilgi kaynağı olarak interneti daha pratik ve kullanışlı gördüklerini belirtmişlerdir.

Bilgi kaynağı olarak internetin sunduğu avantajlar sıralandığında ise ilk sıralarda bilgiye daha kısa sürede ve kolay bir şekilde erişim sağlama ile gereksinim duyulan her türlü bilgiyi bulabilmenin yer aldığı görülmektedir. Ancak, son sıralarda yer almalarına karşın, kopyala-yapıştır özelliğinin kullanılabilmesinin ve internetin çoklu işlem imkânı sunmasının da öğrenciler tarafından birer avantaj olarak algılanması dikkat çekicidir. Öğrenciler internetten erişim sağladıkları bilgiyi kopyala-yapıştır yöntemi ile alıp aynen ödevlerinde kullanabilmeyi kendilerine zaman ve emek tasarrufu sağlayan bir avantaj olarak nitelendirmekte ve bu özelliği kullanmakta etik yönden herhangi bir sakınca görmemektedirler. Bu durum her ne kadar öğrenciler tarafından bir avantaj olarak değerlendirilse de öğrencilerin bilginin kullanımına yönelik etik algılarının tam anlamı ile oluşmadığının bir göstergesi olarak değerlendirilmelidir. Ayrıca, kopyala-yapıştır özelliğinin bilgiye erişimde bir avantaj olarak nitelendirilmesi, öğrencilerin kolayca akademik usulsüzlüklere meyletmelerine neden olabileceği de akıldan çıkarılmamalıdır. Birinci ve Odabaşı (2006), öğrencilerin bilgi kaynağı olarak interneti kullandıklarında çeşitli akademik usulsüzlükleri yapabileceklerini ve bu usulsüzlüklerin en kolay yolunun internetten erişim sağlanan bilginin kopyalanıp bir kelime işlemci yazılımına yapıştırılması olduğunu belirtmektedirler. Bilgiye erişim sürecinde internetin kullanıcılarına çoklu işlem yapabilme olanağı sunmasının da bir üstünlük olarak değerlendirilmesi ise, araştırma grubunda yer alan öğrencilerin dijital yerli olarak nitelendirilen günümüz genç kuşağının karakteristik özelliklerine sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir. Öğrencilerin bir yandan internette bilgi ararken bir yandan da müzik dinleme, sohbet etme, mesajlaşma vb. etkinlikleri gerçekleştirmeleri, alanyazında günümüz genç bireylerinin özelliklerini tanımlayan birçok çalışmanın sonuçları ile örtüşmektedir. Prensky (2001a, 2001b) dijital yerli olarak tanımladığı günümüz genç bireylerinin, bilgiyi işleme biçimlerinin ve düşünce yapılarının önceki nesillerden çok farklı olduğunu belirterek bu neslin kendilerine hız ve eğlence imkânı sunan ve çoklu işlem özelliğine sahip ortam ve araçları kullanmayı tercih ettiklerini belirtmektedir.

Bilgiye erişim için internette öncelikli olarak hangi kaynakların kullanıldığına ilişkin öğrenci tercihleri incelendiğinde ise öğrencilerin ilk olarak arama motorlarını kullandıkları görülmektedir. Guinee (2004) tarafından yapılan bir çalışmada da benzer sonuçlara rastlamak mümkündür. Söz konusu çalışmada öğrencilerin internette bilgi aramaya arama motorlarını kullanarak veya bilinen web sitelerini ziyaret ederek başladıkları belirtilmiştir. Arama motorları öğrencilerin büyük bir çoğunluğu tarafından başvuru alan ilk kaynak olmasına karşın; Wikipedia web sitesi de öğrencilerin kullandığı bilgi kaynakları arasında yer almaktadır.

Wikipedia, arama motorlarından sonra öğrenciler tarafından en bilinen elektronik bilgi kaynağı olarak değerlendirilmektedir. Blikstad-Balas (2013) tarafından yapılan bir çalışmada Wikipedia, öğrenciler tarafından tercih edilen öncelikli bilgi kaynakları arasında gösterilmekte ve bu durumun temel nedeninin bu sitenin kullanımını kolay, hızlı ve aranılan her türlü bilginin bulunabileceği bir ortam olarak algılanmasının olduğu ifade edilmektedir. Bilgiye erişimde ilk olarak arama motorlarını kullandıklarını belirten öğrencilerin de bu süreçte Wikipedia web sitesinden yararlandıklarını söylemek mümkündür. Blikstad-Balas ve Hvistendahl (2013), internette bilgi ararken öğrencilerin Wikipedia web sitesini ziyaret etme olasılıklarının oldukça yüksek olduğunu ve arama motorlarının, sonuç listelerinin üst sıralarında Wikipedia makalelerine yer vermelerinin bu sitenin popülerliğini artırmada etkili olduğunu belirtmektedirler. Ancak, Wikipedia web sitesinin öğrencilerin kullandığı birincil bilgi kaynakları arasında yer alması, bu sitenin içeriği kullanıcılar tarafından düzenlenebilir veya değiştirilebilir açık kaynak bir ansiklopedi olduğu ve bu nedenle sitede yer alan içeriğin güvenilirlik bakımından sorgulanarak kullanılması gerektiği gerçeğinin de öğrenciler tarafından göz ardı edildiğinin bir göstergesi olarak değerlendirilmelidir.

Arama motorları içerisinde ise Google, öğrencilerin tercih ettiği ilk arama motoru olarak karşımıza çıkmaktadır. Google, internette bulunan bilgi kaynaklarına erişim için bir aracı olarak değerlendirilmekte ve bilgi gereksinimini gidermede öncelikli olarak kullanılmaktadır. Google'ın en çok kullanılan ve tercih edilen arama motoru olmasına ilişkin elde edilen bu sonuç alanyazındaki benzer çalışmalar tarafından da desteklenmektedir (Bilal, 2012; Griffiths ve Brophy, 2005; Olsen ve Diekema, 2013; Rowlands ve diğerleri., 2008; Sakarya ve diğerleri., 2011). Rowlands ve diğerleri. (2008); erken yaşlardan itibaren yaşamlarının neredeyse tamamını internet ile iç içe geçiren günümüz genç bireylerinin ve çocuklarının, ihtiyaç duydukları bilgiye erişimde ilk tercihlerinin internetteki elektronik kaynaklar ve arama motorları olduğunu ve Google arama motorunun bu tercihler arasında ilk sırada yer aldığını belirtmektedir. Diğer arama motorları ile kıyaslandığında Google'ın öncelikli olarak ve daha fazla tercih edilmesinde ise, Google'ın diğer arama motorlarından daha üstün olarak algılanan özelliklerinin yanı sıra öğrencilerin bu arama motoruna duydukları güvenin ve alışkanlıklarının da etkili olduğu söylenebilir. Google'ın en yaygın kullanılan arama motoru olduğu gerçeği göz önüne alındığında (comScore, 2012); öğrenciler hem aile içerisinde hem de arkadaş çevrelerinde yaptıkları gözlemler sonucunda gereksinim duydukları bilgiyi Google arama motorunu kullanarak aramaya başlamakta ve bu davranış zaman içerisinde bir alışkanlık hâline dönüşmektedir. Olsen ve Diekema (2013), öğrencilerin bilgiye gereksinim

duyduklarında genellikle kullanırken kendilerini rahat hissettikleri ve kullanımına aşina oldukları kaynakları tercih ettiklerini belirtmektedir.

Bilgiye erişimde internet öncelikli kaynak olarak tercih edilmesine karşın bilgi arama sürecinde birtakım sorunları da beraberinde getirmektedir. Yaşanılan bu sorunlar, kişinin bilgi arama sürecine ilişkin sahip olduğu eksik bilgi ve becerilerden kaynaklanabileceği gibi bilginin arandığı ortamın özelliklerinden de kaynaklanabilmektedir. Birey temelli olarak nitelendirilebilecek sorunların başında ise; arama işlemi için uzun zaman harcama, gereksinim duyulan bilgiyi bulamama, elde edilen sonuçlarından amaca uygun olanı seçmekte zorlanma ve doğru anahtar kelimeleri veya sorgu ifadelerini oluşturamama gelmektedir. Yaşanılan bu problemler, öğrencilerin yaşları dikkate alındığında bilişsel gelişim seviyeleri ile ilişkilendirilebileceği gibi öğrencilerin yeterli bilgi okuryazarlığı becerilerine sahip olmadıklarının bir göstergesi olarak da değerlendirilebilir. Ayrıca, öğrencilere verilen araştırma ödevlerinin niteliklerinin de yaşanılan bu problemlerde etkili olabileceği unutulmamalıdır. İyi tanımlanmamış araştırma problemleri, öğrencilerin bilişsel gelişim seviyeleri ve problem çözme becerileri dikkate alındığında araştırma süreci için önemli bir engel teşkil edebilmektedir. Alanyazında yer alan pek çok çalışma, elde edilen bu sonuçları destekler niteliktedir. Nasset (2008) tarafından yapılan bir çalışmada sorgu ifadelerini belirleyememe ve ulaşılan bilgiden ihtiyaç duyulan bölümleri seçememe, öğrencilerin internette yaşadıkları başlıca problemler olarak gösterilmektedir. Benzer şekilde; Guinee (2004) tarafından yapılan bir başka çalışmada öğrencilerin anahtar kelimeleri ve sorgu ifadelerini oluşturmakta sıkıntı yaşadıkları belirtilmekte ve bu durumun nedenleri arasında öğrencilerin mevcut bilgi düzeyleri, dil becerileri ve bilgisayar kullanma deneyimleri gibi etkenlerin yer aldığı vurgulanmaktadır. Schacter, Chung ve Dorr (1998) ise; araştırma ödevlerinin yapısının öğrencilerin bilgi arama süreçlerinde etkili olduğunu, çoğu zaman öğrencilerin internette aradıkları bilgiyi bulmakta zorlandıklarını, ancak iyi tanımlanmış araştırma ödevlerinde öğrencilerin daha başarılı olduklarını belirtmektedirler.

Bilgi ve beceri eksikliğinden kaynaklanan problemlerin yanı sıra, öğrencilerin kontrolü dışındaki bazı etkenler de bilgiye erişim sürecinde birtakım problemlerin yaşanmasına neden olabilmektedir (Nasset, 2008). Öğrencilerin bu tür problemleri yaşamalarının en önemli nedenlerinden biri ise kullanılan arama motorlarının ve web sitelerinin tasarım özellikleridir. Öğrenciler, bilgiye erişim sürecinde yetişkinler için tasarlanmış olan arama motorlarını kullanmakta ve genel itibarıyla yetişkinlere hitap eden web sitelerinden faydalanmaktadırlar.

Bu durum doğal olarak yaşları itibariyle hem bilişsel gelişim seviyeleri hem de problem çözme becerileri yetişkinlerden oldukça farklı olan öğrencilerin, çeşitli problemler yaşamalarına neden olmaktadır. Gençlere ve çocuklara yönelik tasarlanmış arama motorlarının sayılarının sınırlı olması ve bu arama motorlarının genellikle yabancı bir dilde yayın yapıyor olmaları da öğrencileri yetişkinler için tasarlanan arama motorlarını kullanmaya zorlayan bir etken olarak değerlendirilmelidir. Bilal (2003, 2012), gençlerin ve çocukların bilgiye erişim sürecinde kendi yaş seviyelerine uygun arama motorlarını kullanmak yerine daha popüler olan ve genellikle yetişkinler için tasarlanan arama motorlarını kullandıklarını belirtmektedir. Nessel (2008) ise; arama motorlarının tasarım özelliklerini ve öğrencilerin gelişim seviyesine uygun web sitelerinin eksik oluşunu, öğrencilerin bilgi arama sürecini zorlaştıran etkenler olarak değerlendirmektedir.

İnternette bilgiye erişim sürecinde öğrencilerin ortam temelli olarak yaşadıkları problemler incelendiğinde en sık yaşanan problemlerin başında; arama sonucunda aranılan konu ile ilgisi olmayan web sitelerine ulaşılması, ulaşılan arama sonuç sayısının fazla olması ve internetteki bilginin doğruluğu ve güvenilirliği hakkında şüphe duyulması yer almaktadır. Reklam amaçlı veya müstehcen içerikli web siteleri ile karşılaşma, virüs vb. zararlı yazılımlar içeren web sitelerinin bulunması, web sitelerinin birçoğunun yabancı bir dilde yayın yapıyor olması ve birçok web sitesindeki bilginin doyurucu olmayıp yüzeysel olması ise yaşanan diğer problemler olarak belirtilebilir. İfade edilen bu problemler, genel itibariyle arama yapılan ortamın özellikleri ile ilişkilendirilse de özellikle konu ile ilgisi olmayan web siteleri ile karşılaşma ve arama sonuçlarını sınırlandıramama problemlerini, öğrencilerin bilgi ve beceri eksiklikleri ile de ilişkilendirmek mümkündür. Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı seviyeleri, bilgisayar kullanım becerileri, dil becerileri ve mevcut bilgi düzeyleri; istenilen bilgiye ulaşmak için doğru anahtar kelimeleri ve sorgu ifadelerini oluşturabilmeyi ve dolayısı ile de ulaşılan sonuç sayısını ve sonuçların konu ile ilgisini belirlemeyi doğrudan etkileyen etkenler olarak değerlendirilmelidir.

Bilgiye erişim ve bilgiyi kullanma sürecinin önemli bir bölümünü bu süreçte gösterilen etik davranışlar oluşturmaktadır. Kaynak gösterme ve alıntı yapma ise araştırma etiği içerisinde en sık problem yaşanan alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu internetten edindikleri bilgiyi ödevlerinde kullanırken yararlandıkları kaynakları belirttiklerini ifade etmişlerdir. Ancak, öğrencilerin ödevlerinde neden kaynak belirttiklerine ilişkin yaptıkları açıklamalar incelendiğinde, bu konuya ilişkin farkındalıklarının tam anlamıyla

oluşmadığı ve birtakım yanlış algılara sahip oldukları görülmektedir. Yapılan açıklamalarda etik kaygıdan daha çok hissedilen mecburiyet duygusunun ve öğretmenin kullanılan kaynakları kontrol edeceği düşüncesinin ön plana çıktığı görülmektedir. Bilimsel etik konusunda sahip oldukları bilgi eksikliğine bağlı olarak öğrenciler, kaynak belirtmenin asıl amacının kullanılan kaynakları öğretmenin doğruluk ve güvenilirlik açısından kontrol edebilmesi ve kendilerine bu konuya ilişkin dönüt verebilmesi olduğuna inanmaktadırlar. Ayrıca, öğrenciler internetten edindikleri bilgiyi ödevlerinde kullanırken kaynak belirtmenin gereksiz olduğuna inandıklarını; ancak öğretmen istediği için ya da kaynak belirtmenin ödevin değerlendirme ölçütleri arasında yer almasından dolayı mecburen kaynakları belirttiklerini ifade etmişlerdir. Bu durumun arkasında bulunan en önemli etkenin, öğrencilerin internette bulunan bilginin herkesin kullanımına açık ve anonim olduğunu düşünerek atıf gerektirmediğine inanmaları olduğunu söylemek mümkündür. Özenç Uçak ve Birinci (2008), öğrencilerin interneti kamu malı olarak algıladıklarını ve bu nedenle de internetten edinilen bilgi için kaynak gösterme gereği duymadıklarını belirtmektedirler. Bu duruma ek olarak; internette yer alan birçok web sitesinde yazarın kimliğine ilişkin bilginin bulunmaması ya da açık ve net bir şekilde verilmemesi, bu bilginin resmi bir sahibi olmadığı algısını güçlendirmektedir (Özenç Uçak, 2012). Böyle bir durumda, öğrencinin internet üzerindeki bilgiyi açık kullanım olarak algılaması ve kaynak belirtme gereği hissetmemesi ise kaçınılmazdır.

Araştırma sonuçları öğrencilerin bilgiye gereksinim duyduklarında ilk olarak interneti kullandıklarını; interneti kolay ulaşılabilen, bilgiye daha hızlı ve rahat bir şekilde erişim olanağı sağlayan ve aranan her türlü bilginin bulunabileceği bir ortam olarak algıladıklarını; internetin sunduğu avantajların yanı sıra bilgiye erişimde bireyden ve ortamdaki kaynaklanan birtakım problemleri de beraberinde getirdiğini ve öğrencilerin internetten bulunan bilgileri ödevlerinde kullanırken kaynak belirtme konusunda eksik bir anlayışa sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Elde edilen sonuçlara dayalı olarak birtakım önerilerde bulunmak mümkündür. Öncelikli olarak genç bireylerin ve çocukların bilgi edinmede ilk tercihlerinin internet olduğu gerçeği göz önüne alındığında, bu bireylere internette araştırma yapma becerilerinin küçük yaşlardan itibaren kazandırılması önemlidir. Ancak bu şekilde öğrencilerin interneti bir bilgiye erişim aracı olarak etkili kullanmaları mümkün kılınabilir. Edinilen yanlış bilgi arama alışkanlıklarının ve araştırma becerilerin değiştirilmesi oldukça zor bir süreçtir. Bu nedenle öğrencilere bilgi okuryazarlığı eğitimi ilköğretimin erken dönemlerin itibaren verilmeye başlanmalı ve öğrencinin edindiği bilgi ve becerileri öğrenim

hayatı boyunca kademeli olarak geliştirmesi sağlanmalıdır. Öğrencilere bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması amacıyla zorunlu veya seçimlik bir ders açılabilceği gibi mevcut derslerde öğrencilere verilen araştırma ödevlerinin ve projelerin de bu becerileri kazandıracak şekilde tasarlanması da mümkündür. Ayrıca, öğretmenlerin bu becerileri öğrencilere kazandırabilmeleri için kendilerinin de bilgi okuryazarı bireyler olmaları gerektiği gerçeği dikkate alınmalıdır. Buna yönelik olarak öğretmen adaylarına lisans eğitimlerinde, görevdeki öğretmenlere ise hizmet içi eğitimler aracılığıyla bilgi okuryazarlığı becerileri kazandırılmalıdır.

Kaynakça

- Berelson, B. (1952). *Content analysis in communication research*. Glencoe, IL: Free Press.
- Bilal, D. (2003). Draw and tell: Children as designers of web interfaces. *Proceedings of the American Society for Information Science and Technology*, 40(1), 135-141.
- Bilal, D. (2012). Ranking, relevance judgment, and precision of information retrieval on children's queries: Evaluation of Google, Yahoo!, Bing, Yahoo! Kids, and ask Kids. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 63(9), 1879-1896.
- Birinci, G. ve Odabaşı, F. (2006). *Akademik çalışmalarda internet kullanımı: Etik bunun neresinde?* VI. International Educational Technology Conference'da sunulmuş bildiri, Gazimağusa, KKTC.
- Blikstad-Balas, M. (2013). *Students' attitudes towards Wikipedia as a knowledge source in school*. ECER 2013, Creativity and Innovation in Educational Research'da sunulmuş bildiri, İstanbul, Türkiye.
- Blikstad-Balas, M. ve Hvistendahl, R. (2013). Students' digital strategies and shortcuts – Searching for answers on wikipedia as a core literacy practice in upper secondary school. *Nordic Journal of Digital Literacy*, 8, 32-49.
- comScore. (2012). *A comprehensive view of the search landscape*. Reston, VA.: comScore qSearch.
- Ekici, S. ve Özenç Uçak, N. (2012). İlköğretim öğrencilerinin İnternet'te bilgi arama davranışları. *Türk Kütüphaneciliği*, 26(1), 78-96.
- Griffiths, J. R. ve Brophy, P. (2005). Student searching behavior and the web: Use of academic resources and Google. *Library Trends*, 53(4), 539 - 554.
- Guinee, K. (2004). Internet searching by K-12 students: a research-based process model. 10 Temmuz 2014 tarihinde <http://edt2.educ.msu.edu/dwong/cep806library/guinee-internetsearchingbyk12studentsaresearchbasedprocessmodel.pdf> adresinden erişildi.
- Kocabıçak, Ü. (2012). Bilgi toplumu olma yolunda bilişim sektöründeki gelişmeler ile İnternet kullanımının başta çocuklar, gençler ve aile yapısı üzerinde olmak üzere sosyal etkilerinin araştırılması amacıyla kurulan Meclis Araştırması Komisyonu'na arz. 24 Aralık 2013 tarihinde http://www.tbmm.gov.tr/arastirma_komisyonlari/bilisim_internet/docs/sunumlar/31_05%20%20YOK.pdf adresinden erişildi.

- Kurbanoglu, S. (2002). WWW bilgi kaynaklarının değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 19(1), 11-25.
- Kurbanoglu, S. ve Akkoyunlu, B. (2001). Öğrencilerin bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması üzerine bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 81-88.
- Kuzu, A. (2008). *İnternet kullanımı ve aile araştırması*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları
- Lyman, P. ve Varian, H. R. (2000). How much information? 2000. 12 Nisan 2014 tarihinde <http://www2.sims.berkeley.edu/research/projects/how-much-info/> adresinden erişildi.
- Madden, A. D., Ford, N. J., Miller, D. ve Levy, P. (2006). Children's use of the internet for information-seeking: What strategies do they use, and what factors affect their performance? *Journal of Documentation*, 62(6), 744 - 761.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2. baskı.). Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- Nesset, V. (2008). *The information-seeking behaviour of grade-three elementary school students the context of a class project* (Yayımlanmamış doktora tezi). McGill University School of Information Studies, Montreal.
- Olsen, M. W. ve Diekema, A. R. (2013). "I just Wikipedia it": Information behavior of first-year writing students. *Proceedings of the American Society for Information Science and Technology*, 49(1), 1-11.
- Özenç Uçak, N. (2012). Öğrencilerin intihal algısı. Ö. Külcü, T. Çakmak ve N. Özel (Ed.), *Prof. Dr. Gülbün Baydur'a armağan* içinde (ss. 173 - 182). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.
- Özenç Uçak, N. ve Birinci, H. G. (2008). Bilimsel etik ve intihal. *Türk Kütüphaneciliği*, 22(2), 187- 204.
- Prensky, M. (2001a). Digital natives, digital immigrants, Part 1. 20 Mayıs 2013 tarihinde <http://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf> adresinden erişildi.
- Prensky, M. (2001b). Digital natives, digital immigrants, Part 2: Do they really think differently? *On the Horizon*, 9(6), 1-6.
- Rowlands, I., Nicholas, D., Williams, P., Huntington, P., Fieldhouse, M., Gunter, B., . . . Tenopir, C. (2008). The Google generation: the information behaviour of the researcher of the future. *Aslib Proceedings*, 60(4), 290-310.

- Sakarya, S., Tercan, İ. ve Çoklar, A. N. (2011). İlköğretim öğrencilerinin interneti ve arama motorlarını kullanım durumları. 16 Kasım 2013 tarihinde <http://web.firat.edu.tr/icits2011/papers/27621.pdf> adresinden erişildi.
- Schacter, J., Chung, G. ve Dorr, A. (1998). Children's internet searching on complex problems: performance and process analyses. *Journal of the American Society for Information Science*, 49(9), 840-849.
- TTKB. (2013). *İlköğretim kurumları (ilkokul ve ortaokul) haftalık ders çizelgesinin ortaokul kısmında değişiklik yapılması*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Wolcott, M. S. (1998). *Information seeking and the World Wide Web: A qualitative study of seventh-grade students' search behavior during an inquiry activity* (Yayımlanmamış doktora tezi). University of San Francisco The Faculty of the School of Education Learning and Instruction, San Francisco.
- Yalçınalp, S. ve Aşkar, P. (2003). Öğrencilerin bilgi arama amacıyla internet'i kullanım biçimlerinin incelenmesi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2(4), 100 - 107.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. baskı.). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yolal, M. ve Kozak, R. (2008). Bilgiye erişim aracı olarak öğrencilerin internete yaklaşımı. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 115-128.

Extended Abstract

Today, we live in an age in which we witness rapid changes and developments in information and communication technologies. As a result, internet technologies has been developing rapidly day by day, and the content offered on the internet has been increasing in terms of both quantity and variety. The internet, which appeals to different age groups with different purposes, has become the primary and indispensable source of information for individuals of all ages thanks to its rich content, as well as the other benefits it offers to its users. In addition, because of the increased amount of information, we witness a digital transformation and information sources have moved from print and conventional libraries to electronic environment, and the internet has become a more attractive source of information for all age groups. This is true especially for the young and the children, who use the internet in an active way for every aspect of life from the moment almost they were born, and who are growing up in a world dominated by the internet. Nowadays, the young and the children rely heavily on the internet to satisfy their information needs; and they use search engines, social networking sites and wikis to begin an information search. This situation raises the question that how the internet affects the information seeking behavior of young people and children, and how they search for and use information from the internet.

To address these issues, this study has investigated the middle school students' approaches to the internet as an information tool, the advantages of the internet while searching information, what kinds of problems students encounter searching information on the internet, and their referencing patterns. The objective in carrying out the presented work was build up a general picture of the search behavior of middle school students. This study used a qualitative methodology in the form of a case study to investigate these issues. Fifth and sixth grade students who were enrolled in a state school were selected as the participants of the study. Participants of this study were selected from the students attending fifth and sixth grade of middle school because they were taking information and communication technologies lessons at these grade levels and they were possible users of the internet as an information resource. Before the study began, all fifth and six grade students in the selected school were informed about the purpose and they were asked if they wanted to participate. Then, a form consisting of ten open-ended questions were conducted to a total of 165 students, who were volunteers to participate in the study. The research aim and related literature guided the formation of this data collection form. The data obtained from the study was analyzed using the content

analysis. In this process, a thematic frame was set for the analysis based on the aim of the study and the research questions. Subsequently, data were coded in accordance with this thematic frame and conclusions were drawn based on the existing themes.

The results show that middle school students prefer the internet as the first information source to the others, and perceive the internet as an up-to-date and easily accessible information source where they could find any kind of information they need. Although the internet is the primary source for seeking information, based on findings it is possible to say that students are unsure about the validity and reliability of information on the internet; and they usually need to check the credibility of obtained information from more trusted sources like books, encyclopedia etc. However, the situation does not change the students' preferences for the internet as the primary information source. Findings from the study indicate that web search engines are the primary source for seeking information on the internet. Among the other, Google is the top leading search engine, and students consider it as the gateway to information on the internet and prefer it over other search engines. Though students are generally Google-dependent, Wikipedia seems to become the second choice for students in spite of its bad reputation for not being a good choice of information source.

In addition to the perceived benefits, the internet causes many problems for the students in accessing information, too. While conducting research using the internet, middle school students have difficulty in developing effective and suitable search queries. Since they usually use too broad or too narrow terms as the search queries, they are unable to locate desired information and the result is usually frustrated for them. As well, middle school students have difficulty in differentiating good and bad search results and in evaluating the quality of information they find on the web. These difficulties may arise from the students' lack of skills required to identify reliable web sources or from the search engine interface design that is suitable for adult users. When presenting the obtained information as a research product, students usually tend to cite the internet resources from which they gather information. However, this does not mean that students are aware of the ethical issues. Students cite the internet resources in their research products because they are usually instructed to do so and citing seems to be an obligation for them.